

KAKO JE ZAHOD PRIPELJAL VOJNO V UKRAJINO

Kako je politika
ZDA in Nata
pripeljala do krize,
vojne in do tveganja
jedrske katastrofe

Benjamin Abelow

Zbirka **Pamflet** je namenjena objavi prevodov referenčnih besedil, ki govorijo o svobodi v najširšem smislu besede. Tudi zato smo se odločili za rehabilitacijo tradicionalnega **Pamfleta**, ki vse od 18. stoletja služi kot svojevrstna državljanska oglasna deska. Poslanstvo zbirke kratkih emancipatoričnih besedil je, da državljanke in državljane spodbuja k razmišljanju in zavzemanju stališč.

Pamflet je nosilec kulture, ki ne sprejema neumnosti, ne požira žalitev in zavrača poniževanje. Zbirka **Pamflet** podpira kritično mišljenje in neodvisnost duha. Neguje, kar je med nami emancipatoričnega in dobrega, in se upira kulturi laži in groženj.

Z zbirko **Pamflet** se borimo proti uničevanju preteklosti, razvrednotenju življenja v sedanjosti in kraji prihodnosti.

Benjamin Abelow

KAKO JE ZAHOD PRIPELJAL VOJNO V UKRAJINO

**Kako je politika ZDA in Nata pripeljala do krize,
vojne in do tveganja jedrske katastrofe**

Pamflet 8

Založba ZRC

Benjamin Abelow

KAKO JE ZAHOD PRIPELJAL VOJNO V UKRAJINO

Kako je politika ZDA in Nata pripeljala do krize,
vojne in do tveganja jedrske katastrofe

Pamflet 8

Uredniki zbirke Tomaž Mastnak, Oto Luthar, Aleš Pogačnik

Naslov izvirnika: How the West Brought War to Ukraine:
Understanding How U.S. and NATO Policies Led to Crisis,
War, and the Risk of Nuclear Catastrophe

© 2022 Benjamin Abelow

© 2023 ZRC SAZU (slovenska izdaja)

Prevod Breda Luthar in Tadej Turnšek

Spremno besedilo Tomaž Mastnak

Jezikovni pregled Tadej Turnšek

Oblikovanje in prelom Tanja Radež

Založnik ZRC SAZU, Založba ZRC

Zanj Oto Luthar

Glavni urednik založbe Aleš Pogačnik

Tisk Cicero Begunje

Naklada 400

Prva izdaja, prvi natis.

Ljubljana 2023

Prva e-izdaja je pod pogoji licence Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0
prosto dostopna: <https://doi.org/10.3986/9789610507062>

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

327(73:470)

355(477)"2022"

ABELOW, Benjamin

Kako je Zahod pripeljal vojno v Ukrajino : kako je politika ZDA in Nata
pripeljala do krize, vojne in do tveganja jedrske katastrofe / Benjamin Abelow ;
[prevod Breda Luthar in Tadej Turnšek ; spremno besedilo Tomaž Mastnak]. - 1.
izd., 1. natis. - Ljubljana : ZRC SAZU, Založba ZRC, 2023. - (Pamflet ; 8)

Prevod dela: How the West brought war to Ukraine : understanding how U.S.
and NATO policies led to crisis, war, and the risk of nuclear catastrophe

ISBN 978-961-05-0705-5

COBISS.SI-ID 137320451

ISBN 978-961-05-0706-2 (PDF)

COBISS.SI-ID 137435907

UKRAJINA

KAKO JE ZAHOD PRIPELJAL VOJNO V UKRAJINO

Kako je politika
ZDA in Nata
pripeljala do krize,
vojne in do tveganja
jedrske katastrofe

Benjamin Abelow

VSEBINA

Notica o avtorju --- 8

Tomaž Mastnak Predgovor --- 10

Benjamin Abelow:

Kako je Zahod pripeljal vojno v Ukrajino --- 26

Za kaj gre v tej knjigi --- 27

Uvod: Kako pripoved podžiga vojno --- 29

1. Zahodne provokacije: 1990–2014 --- 41

2. Zahodne provokacije: 2014–2022 --- 54

3. Postaviti se v kožo drugega --- 63

4. Zaskrbljenost Rusov glede možnosti ameriškega prvega napada --- 69

5. Politični strokovnjaki so svarili pred širitvijo Nata --- 76

6. Rusofobni oblikovalci politik ponavljajo pretekle napake --- 88

7. Kako pretirano pesimistične pripovedi postanejo samouresničujoče se prerokbe --- 92

8. Hipotetična zgodovina – in zaključek --- 100

BENJAMIN ABELOW je ameriški raziskovalec in pisec. Na Univerzi v Pensilvaniji je diplomiral iz evropske zgodovine, na Medicinski fakulteti Univerze Yale pa je zaključil študij medicine. Po zaključku študija je delal v Washingtonu, kjer je predaval, pisal in lobiral v ameriškem kongresu v zvezi z oblikovanjem politike do jedrskega oboroževanja. Posveča se tudi preučevanju psihologije travme, vključno z vojno travmo.

Več informacij o avtorju je dostopnih na spletni strani www.benjaminabelow.com.

Knjigo, ki smo jo prevedli, so ob izidu med drugimi zelo pohvalno ocenili in toplo priporočili v branje Noam Chomsky, Chas Freeman, Jack F. Mattlock ml., Douglas Macgregor, John J. Mearsheimer, Richard Sakwa, Krishen Mehta in Gilbert Doctorow.

Predgovor

Benjamin Abelow podaja pogled na vojno v Ukrajini z ameriške strani. Toda to ni uradni pogled, ki so ga polni zahodni in zato tudi naši mediji. Je pogled, ki ga javnost pri nas komaj pozna. Abelow problematizira vladajočo pripoved o vojni, ji oporeka, kaže na njena notranja protislovja, ji oponaša dvojna merila in jo sooča z dejstvi. Tako bralki in bralcu pomaga razumeti, »kako je politika ZDA in Nata pripeljala do krize, vojne in do tveganja jedrske katastrofe«.

Vladajoča pripoved o vojni v Ukrajini, argumentira in dokazuje Abelow, je napačna in v ključnih ozirih nasprotna resnici. To pomeni, da se usodne politične odločitve Zahoda opirajo na napačne premise. Pripoved, ki jo širi velika večina zahodnih politikov in medijev, namreč utemeljuje, opravičuje in naravnost terja zahodno sodelovanje v vojni in skuša zanj pridobiti podporo javnosti. Če predpostavimo, da je nasprotje resnice laž, je tudi ta vojna, tako kot številne pred njo, porojena v laži in utemeljena na laži.

Brez cinizma lahko rečemo, da vladajoči politiki in njenim pripovedim ne gre za resnico. »Resnica« vladajoče politike je pač njena pripoved – pripoved, ki jo lansira, torej oktroirana poljubnost. Zato pa je resnica toliko pomembnejša za kritike in nasprotnike vojne. Je konec koncev njihova edina moč. Podobno bi lahko rekli, da je vprašanje, ali je pripoved o vojni pravilna, drugotnega pomena, kajti pripoved ne oblikuje politike, temveč politika ustvarja pripoved. V osnovi gre za to, da je napačna *politika*. Toda če – zamreženi kakor smo v pripoved o vojni (ki zlahka zdrsne v demagogijo, kot opozarja Abelow) – ne dešifriramo te pripovedi kot napačne in lažne, ne bomo spoznali kot napačne niti politike.

Poglavitna Abelowa zasluga v tej knjižici je, da prepričljivo pokaže, kako je zahodna politika pod ameriškim vodstvom, zakoličena ob koncu hladne vojne, korak za korakom ustvarjala krizo in naposled izzvala sedanjo vojno v Ukrajini. (Vojna v Donbasu – recimo ji državljanska vojna – se je v resnici začela že skoraj osem let prej.) Zelo dobrodošel in poučen je tudi njegov prikaz političnih razprav v ZDA. Medtem ko nam stališča zagovornikov in arhitektov

vojne dan za dnem brez sleherne kritične distance in strogo brez »preverjanja dejstev« prinašajo naši mediji, so argumenti kritikov vojne zamolčevani in izločeni iz javne zavesti. Zanimivo je, da ti kritiki pripadajo tako levici kot desnici, kakor tudi zagovorniki vojne in vojni hujskači prihajajo z obeh političnih polov. Vredno pozornosti bi bilo vprašanje, kako je notranja ameriška politična dinamika pripeljala do nadstrankarske – ali raje obojestranskarke – podpore vojni in postavila trden temelj za oblikovanje javnega konsenza v njen prid. Ključno vlogo je pri tem igral tako imenovani »Russiagate«: fabricirana zgodba, da se je Rusija vpletla v ameriške predsedniške volitve leta 2016 in pomagala Trumpu na predsedniški položaj. Ta fabrikacija je na široko odprla vrata sistematični in metodični demonizaciji Rusije in zlasti njenega predsednika ter s tem pripravila gladek prehod v vojno propagando.

Nazadnje je treba omeniti Abelowo svarilo pred nevarnostjo jedrske vojne. Abelow je kot lobist v ameriškem kongresu posegal v razprave o oblikovanju politike do jedrskega orožja, zato lahko ver-

jamemo, da je o teh zadevah dobro poučen. Njegovo opozarjanje, da lahko vojna v Ukrajini pripelje do uporabe jedrskega orožja, ni iz trte izvito. Poglavitni problem je, da je vladajoča pripoved o vojni – prav zato, ker je, kot pravi, napačna – nevzdržna, in ker je nevzdržna, nezadržno pelje v eskalacijo konflikta. Njen ujetnik postane tudi politika, ki jo je ustvarila.

* * *

Abelow, kot rečeno, predstavlja pogled ameriškega kritika vojne. Kako pa je v Evropi? Kako na vojno v Ukrajini gledamo od tu?

Takih kritikov, kakršen je Abelow, je v Ameriki, kot je videti, več kot v Evropi. Nemci, ki imajo vodilno vlogo in njej primeren negativen vpliv v evropski politiki, za takšne kritike uporabljajo izraz *Putinversteher*, kar dobesedno pomeni človeka, ki razume Putina. Abelow zase pravi, da se je trudil razumeti logiko Putinovega razmišljanja in njegovih političnih odločitev. V Nemčiji je kaj takega, se pravi

razumevanje nasprotnika, nedopustno. *Putinversteher* je preprosto, *einfach*, zagovornik Putina in kot tak notranji sovražnik. Vodilni evropski politiki ne razumejo niti samih sebe, kaj šele »Rusov« ali »Putina«, in so zato po svoje še nevarnejši od ameriških zagovornikov vojne.

Vodilni diplomat Evropske unije je kategorično zavrgel diplomacijo. Zavzel je stališče, da za vojno v Ukrajini ni diplomatske rešitve in da je treba konflikt rešiti na bojišču. Zato Evropa vojaško podpira Ukrajino, ji pošilja orožje, svetovalce in prostovoljce ter uri njene vojake na svojem ozemlju. Bridka ironija te evropske politike je, da podpira ameriško vojno proti Rusiji v Ukrajini, vojno, ki jo nekateri ameriški politiki odkrito imenujejo *proxy war* (saj se zanje vojskuje nekdo drug), in vojno, ki nikakor ni v evropskem interesu. Tragika te politike je, da evropska »pomoč Ukrajini« razpihuje in podaljšuje vojno, ki z vsakim novim dnem prinaša Ukrajincem več trpljenja in številnejše žrtve ter čedalje bolj uničuje njihovo državo. Dlje bo vojna trajala, manj bo ostalo od Ukrajine.

Rešitev na bojišču, za katero se zavzema – ali se je vsaj do zdaj, ko to pišem, zavzemala – Evropska unija, ne bo takšna, kot so pričakovali evropski politiki. Videti je, da so ti nasedli lastni propagandi o ukrajinskih vojaških uspehih in gotovi končni zmagi. Vojna pa se ne odvija njim v prid in za Ukrajino je katastrofalna – razen za oligarhe, ki se z njo okoriščajo in med drugim preprodajajo evropsko in ameriško orožje, poslano ukrajinski vojski, na svetovnem črnem trgu, tako da ga je vedno več na Balkanu, po Afriki in na Bližnjem Vzhodu.

Evropska unija je poleg tega, da sodeluje v vojni proti Rusiji v Ukrajini, napovedala Rusiji tudi »totalno ekonomsko vojno« (izraz je uporabil francoski gospodarski minister). Tudi v tej vojni so evrokrati popolnoma podredili evropske interese Združenim državam, ki pa so poskrbele za svojo korist. Medtem ko ZDA še naprej uvažajo ruske energente, se jim je Evropska unija odpovedala. Toda medtem ko je s pompoznimi političnimi gestami ustavila uvoz poceni ruske energije, potihoma še naprej kupuje ruske energente prek posrednikov, ki zaračunavajo nekajkrat višje cene, obenem pa je dopustila

oblikovanje ameriškega monopola na svojem trgu utekočinjenega plina. Ameriški plin je veliko dražji, ne more pa količinsko nadomestiti izpada ruskega plina. Evropska unija je tudi tiho požrla, da so ji, kot vse kaže, zavezniki iz zveze Nato razstrelili Severni tok, kar zagotavlja permanenco aktualnega stanja.

Razumljivo je, da se tako namesto pričakovanega zloma ruskega gospodarstva potaplja evropsko. In medtem ko se Evropa deindustrializira – in zaradi pomanjkanja umetnih gnojil in »zelene zakonodaje«, ki jo neizvoljeni centri moči vpeljujejo v *de facto* vojnih razmerah, tudi deagrarizira – se ostanki industrije usmerjajo v vojaško proizvodnjo. Eden od rezultatov vojne v Ukrajini je, da se obubožana Evropa militarizira, pri čemer spet želi igrati vodilno vlogo Nemčija. Ta militarizacija je toliko neprijetnejša, ker se ni zažrla le v »ekonomsko bazo«, temveč tudi v duhovno sfero. Spremlja jo namreč dirigirana rusofobija, ki se vse manj razlikuje od nacistične protiruske propagande.

Večinoma se še otepamo tega, da bi v vojni proti Rusiji v Ukrajini prepoznali svetovno vojno. V njej je bolj ali manj neposredno udeležen ves Zahod, na drugi strani pa Rusija ter bolj posredno kot neposredno nekateri njeni zavezniki oziroma prijateljske države. Če pa gledamo na to vojno kot na totalno, torej ne zgolj »kinetično« vojno, je v njej vpletena večina sveta. Ta vojna odloča o tem, kakšna bo prihodnja svetovna ureditev. Če sodimo po tem, da je nameravana mednarodna izolacija Rusije, za katero si prizadeva Zahod, pripeljala do dejanske izolacije Zahoda – do razmerij, v katerih Zahod ne more več vsiliti svoje volje, večina svetovnega prebivalstva pa ne podpira zahodne politike – lahko sklepamo, da bo prihodnja svetovna ureditev najverjetneje v temelju drugačna od sedanje ter da se končuje pet stoletij, v katerih je pečat ureditvi sveta dajala zahodna dominacija, in stoletje, v katerem so se v vlogo svetovnega hegemonov povzpele ZDA.

Vojna v Ukrajini pa je svetovna še v nekem drugem oziru. Poleg tega, da pri uničevanju Ukrajine poleg ruske vojske sodeluje ves Zahod, ta vojna uničuje, notranje razjeda, tudi zahodne države. V Ameriki

so velikanski vojni izdatki pomemben dejavnik ekonomske krize, ki se kaže kot naraščajoča inflacija. Obtoževanje »Putina« za slabo voljo in skrb običajnih ljudi na bencinskih črpalkah je vse manj prepričljivo. Fabricirana afera o ruskem vmešavanju v predsedniške volitve leta 2016, povezana z ukrajinsko vojno, izjemno negativno vpliva na ameriško politično kulturo, degradira pa tudi kognitivne sposobnosti prebivalstva. Prav tako je hudo politično korozivna vpletenost nekaterih vodilnih politikov, vključno s predsednikom, v korupcijske posle v Ukrajini. O velikopoteznem pranju denarja v Ukrajini lahko zaenkrat v glavnem samo ugibamo, propad kriptoborze FTX pa ima, kot je videti, velikanske implikacije. Rast poslov in dobičkov tako imenovanega vojaškega industrijskega kompleksa nagiba nacionalno ekonomijo na destruktivno stran, v razvoj destruktivnih sil, obenem pa narašča tudi njegova koruptivna moč v razmerju do politike.

Propaganda, ki spremlja vojno tako v Združenih državah kot v Evropi, prizadeva psihološko in duhovno predvsem domače prebivalstvo, hkrati pa vzpostavlja vse večjo cenzuro medijev ter vodi v

diskvalificiranje in tudi že kriminaliziranje drugače mislečih, v njihovo izločanje iz javnosti. Omenil sem že propadanje evropskega gospodarstva, militarizacijo ekonomije in razkroj kulture, katere izraz in gonilna sila je toksična rusofobija. Toda tudi ljubezen do Ukrajine ni večna. Med evropskim prebivalstvom, ki tone v vse večjo materialno stisko, narašča neprijateljsko razpoloženje do ukrajinskih beguncev. Del nejevolje je zaenkrat usmerjen proti luksuznim avtomobilom z ukrajinsko registracijo. Toda če bo prihajajoča ruska vojaška ofenziva prignala v evropske države nove milijone beguncev, bodo negativnih čustev vse bolj deležni vsi, in to v obratnem sorazmerju z višino temperature pod domačo streho. Upadanje solidarnosti s prebežniki je seveda povezano z upadanjem družbene solidarnosti, strpnosti in kohezivnosti nasploh.

Evropska unija podpira vojno v Ukrajini v imenu tako imenovanih evropskih vrednot. Ukrajinski vojaki naj bi se borili za evropske vrednote in demokracijo – tudi tisti z nacističnimi insignijami. Toda ali to pomeni, da s tem, ko pripadniki ukrajinskih oboroženih sil umirajo v tisočih in deset tiso-

čih in ko njihovih trupel že nihče več ne pobira, umira tudi demokracija in da Evropska unija s podpiranjem te vojne uničuje demokracijo?

V resnici je ukrajinski marionetni režim, ki ga je vzpostavil Zahod po državnem udaru leta 2014, vse prej kot demokratičen. Je eden najbolj skorumpiranih režimov na svetu. Pod brezobzirno roparsko vladavino oligarhov, ki jo zahodna propaganda imenuje »demokracija«, je država, ki ima največ naravnih bogastev v Evropi, postala najrevnejša evropska država. Ključne položaje v državnem aparatu so zavzeli ideološki in deloma biološki nasledniki nacističnih kolaborantov, ki so med drugo svetovno vojno zagrešili strahotne zločine nad ruskim, poljskim in judovskim prebivalstvom. Zahodni propagandisti te ljudi ljubkovalno imenujejo »ukrajinski nacionalisti«, oznaki »nacisti« ali »neonacisti« pa nista več dovoljeni. Režim prepoveduje opozicijske politične organizacije ter preganja in zapira opozicijske politike, duši javno razpravo, ukinja kritične medije, novinarje in sploh kritike režima postavlja na črne liste in tudi ubija. Duši versko svobodo. Nacionalni varnostni in obrambni

svet je 1. decembra 2022 prepovedal rusko pravoslavno cerkev in zapira njene svečenike. Odpravil je delavske pravice in vzel besedo kmetom, ki protestirajo proti množični kraji obdelovalne zemlje. Premier Šmihal je pred dvema letoma ob reviziji povedal, da je pet milijonov hektarov kmetijskih zemljišč »izginilo« iz državne lastnine. Tuje korporacije imajo po nekaterih ocenah v lasti že več kot 16 milijonov hektarov najboljše obdelovalne zemlje. Režim pa dolgov ne odplačuje samo z zemljo. Ukrajinska vlada je 10. novembra 2022 v Washingtonu podpisala sporazum, ki oblikovanje prihodnosti Ukrajine prepušča korporaciji Blackrock, največjemu zasebnemu investicijskemu skladu na svetu.

To je torej svoboda, za katero pošiljajo v smrt ukrajinsko rajo. In to je svoboda, ki jo podpira Evropska unija. Poosebljenje te svobode v Ukrajini je predsednik, ki nastopa v vojaških oblačilih, v Bruslju pa neizvoljena predsednica Evropske komisije, ki se odeva v ukrajinske barve in se šemi v Ukrajinko. Zelenskega z njegovim vojaškim imidžem vključujejo v vse mogoče politične prireditve in dogodke

na Zahodu, nagovoril je že vse nacionalne parlamente in žel ovacije, postal je del evropskega političnega imaginarija. Pred evropskimi parlamenti so izobešene ukrajinske zastave. Tako se dogaja, da so od »evropeizacije« Ukrajine vse bolj prevešamo v »ukrajinizacijo« Evrope. Če bo Zahod pri prizadevanjih za nadaljevanje vojne v Ukrajini vztrajal do konca, lahko v Ukrajini že danes vidimo podobo naše prihodnosti.

Tomaž Mastnak

Pamflet 8

Osmi Pamflet prinaša prevod knjižice Benjamina Abelowea *How the West Brought War to Ukraine: Understanding How U.S. and Nato Policies Led to Crisis, War, and the Risk of Nuclear Catastrophe*. Izvirnik je objavila ameriška založba Si-land Press, Great Barrington, Massachusetts, leta 2022. Do oddaje našega prevoda v tisk je bil objavljen nemški prevod Abelowega dela. Ta prevod je bil distribuiran tudi v Švici kot posebna izdaja tednika *Die Weltwoche*. V pripravi je poljski prevod, pred sklenitvijo je dogovor o italijanski izdaji.

Benjamin Abelow

KAKO JE ZAHOD PRIPELJAL VOJNO V UKRAJINO

Kako je politika
ZDA in Nata
pripeljala do krize,
vojne in do tveganja
jedrske katastrofe

Za kaj gre v tej knjigi

Združene države že skoraj dvetiso let, od formuliranja Monroejeve doktrine leta 1823 dalje, obravnavajo iz varnostnih razlogov malone vso zahodno poloblo kot izključno svojo sfero. Vsaka tuja sila, ki bi postavila vojaške sile v bližini ozemlja Združenih držav, ve, da bi s tem prekoračila mejo dopustnega. Politika ZDA je torej prepričana, da je ključnega pomena, *kje* potencialni nasprotnik namesti svoje sile. To prepričanje je dejansko temeljni kamen ameriške zunanje in vojaške politike, ki obravnava kršitev tega načela kot povod za vojno.

Ko pa gre za Rusijo, Združene države in njihovi zavezniki v zvezi Nato že desetletja delujejo ne oziraje se na to načelo. Svoje vojaške sile so nameščali čedalje bližje Rusiji, celo na njenih mejah. To so počeli, ne da bi primerno upoštevali, kako bi ruski voditelji utegnili gledati na to približevanje, včasih pa se na to lahkomišelnost niso niti ozirali. Če bi Rusija storila kaj podobnega glede na Združene države – če bi denimo namestila svoje vojaške sile v Kanadi ali Mehiki – bi Washington šel v vojno in

jo upravičil kot obrambno reakcijo proti vojaškemu poseganju tuje države.

S tega vidika je ruska invazija v Ukrajini videti ne kot nebrzdani ekspanzionizem zlonamernege ruskega voditelja, temveč kot nasilna in destruktivna reakcija na zgrešeno zahodno politiko: kot poskus ponovne vzpostavitve območja ob ruski zahodni meji, ki je prosto napadalnih groženj Združenih držav in njihovih zaveznikov. Potem ko je Zahod napačno razumel, zakaj je Rusija vdrla v Ukrajino, zdaj opira odločitve življenjskega pomena na napačne predpostavke. S tem pogloblja krizo in lahko se zgodi, da bo kot mesečnik zataval v jedrsko vojno.

Ta argument, ki ga bom podrobno razvil, je utemeljen na analizah številnih strokovnjakov, vladnih uradnikov in vojaških opazovalcev, ki jih bom predstavil in navajal v svojem prikazu. Med njimi so John Mearsheimer, Stephen F. Cohen, Richard Sakwa, Gilbert Doctorow, George F. Kennan, Chas Freeman, Douglas Macgregor in Brennan Deveraux.

UVOD

Kako pripoved podžiga vojno

V mesecih po ruskem napadu na Ukrajino so se pojasnila za ameriško vpletenost spreminjala. To, kar so sprva razglašali za omejena, humanitarna prizadevanja za pomoč ukrajinski samoobrambi, so kasneje spremenili z vključitvijo dodatnega cilja: zmanjšanja zmožnosti Rusije za vsako prihodnjo vojno.

V resnici pa je bil to morda strateški cilj že od vsega začetka. Marca, torej več kot mesec dni pred razglasitvijo te nove ameriške politike, je Chas Freeman, nekdanji pomočnik sekretarja za obrambo in mednarodno varnost, ugotavljal:

Zdi se, da je vse, kar počnemo, namesto v hitrejši prenehanje bojevanja in sklenitev nekakšnega kompromisa usmerjeno v podaljševanje vojne in pomoč ukrajinski obrambi – kar je verjetno plemenit

cilj, toda [...] posledica bo veliko mrtvih Ukrajincev kot tudi mrtvih Rusov.¹

Freemanova ugotovitev izpostavlja neprijetno resnico: oba vojna cilja Amerike pravzaprav nista medsebojno združljiva. Medtem ko bi bila humanitarna prizadevanja usmerjena v zmanjšanje uničevanja in hiter konec vojne, je za strateški cilj oslabitve Rusije potrebna daljša, maksimalno uničujoča vojna, ki bi Rusijo na ukrajinskem bojišču izčrpala tako po človeški plati kot v smislu mehanizacije. Freeman je to protislovje izrazil z nekoliko mračno ironično pripombo: »Za ukrajinsko neodvisnost se bomo borili do zadnjega Ukrajinca.«

ZDA so se s svojimi novimi vojaškimi cilji postavile v položaj neposredne konfrontacije z Rusijo. Sedaj je cilj ohromiti del ruske države, njeno vojsko. Od začetka vojne sta Bidenova administracija in kongres dodelila Ukrajini več kot 50 milijard dolarjev pomoči, večinoma vojaške. Ameriški uradniki so razkrili, da so ameriški obveščevalni podatki omogočili

uboje ducata ruskih generalov v Ukrajini, pa tudi potopitev *Moskve*, paradne ladje ruske črnomske flote, pri čemer je umrlo 40 mornarjev, še 100 pa je bilo ranjenih. Temu so se s pošiljanjem bistveno številčnejšega in bolj smrtonosnega orožja podredile tudi evropske zaveznice ZDA. Britanski voditelji so si prizadevali za razširitev področja bojevanja in so odkrito vzpodbujali ukrajinsko vojsko k uporabi zahodnega orožja za napad na oskrbovalne poti na ozemlju Rusije.

27. februarja, tri dni po začetku ruske invazije, je ruski predsednik Vladimir Putin naznanil, da je kot odgovor na »agresivne izjave« zahodnih voditeljev povišal stopnjo pripravljenosti ruskih jedrskih sil. V maju je Putinov tesen medijski sodelavec opozoril britanskega premierja, da s svojimi izjavami in delovanjem izpostavlja Anglijo tveganju, da bo doživela radioaktivni cunami z enega od ruskih kopenskih jedrskih torpedov. To in ostale ruske grožnje glede jedrske vojne je večina zahodnih medijev odpravila kot golo propagando. Toda v manj kot štiriindvajsetih urah po tem razglasu Vladimirja Putina 27. februarja je ameriška vojska prvič po napadu na stolpnici Svetovnega trgovinskega centra leta 2001

---

¹ Chas Freeman, intervju, 24. 3. 2022; <https://thegrayzone.com/2022/03/24/us-fighting-russia-to-the-last-ukrainian-veteran-us-diplomat>.

povišala stopnjo pripravljenosti na Defcon 3.² Rezultat tega je, da sta obe državi bližje politiki visoke pripravljenosti na izstrelitev, kar povečuje možnost jedrskega konflikta zaradi nesreče, napačne politične presoje ali računalniške napake.

Poleg tega se moramo vprašati, kaj bi se zgodilo, če bi Rusija začela izgubljati in bi bila njena celotna vojaška moč degradirana v tolikšni meri, da bi se Moskva čutila izpostavljeno invaziji. V takšni situaciji bi ruski načrtovalci gotovo razmišljali o uporabi bojnega jedrskega orožja kratkega dosega za uničenje sovražnih sil. Tako je maja direktor ameriške nacionalne obveščevalne službe v pričanju pred senatnim odborom za oborožene sile izjavil, da bi lahko Vladimir Putin uporabil jedrsko orožje, če bi obstajala »eksistenčna grožnja njegovemu režimu in, z njegove perspektive, Rusiji.« To bi se

lahko zgodilo, če »bi menil, da izgublja vojno«.³ Če bi Rusija zares uporabila jedrsko orožje, bi se bilo težko ubraniti pritisku jedrskega odgovora Zahoda, ki bi mu sledila nadaljnja eskalacija. Vendar pa je to – ruski poraz in izčrpanost – *natanko tista situacija, za katero si prizadeva nova politika ZDA.*

Nazadnje se moramo vprašati, kaj bi se zgodilo, če bi se vojna vlekla tako dolgo, da bi nasprotovanje ruskih elit Vladimirju Putinu privedlo do njegove odstavitve. Tu govorimo o opevanem cilju »spremembe režima«, za katerega si v ZDA prizadeva neformalno zavezništvo med republikanskimi neokonservativci in demokratskimi liberalnimi intervencionisti. Po tej domnevi naj bi Putina nadomestila krotka, oslABLJENA marioneta, podložna ameriškim interesom. Gilbert Doctorow – neodvisni politični analitik s sedežem v Bruslju, z doktoratom in postdoktorskim usposabljanjem iz ruske zgodovine – komentira:

---

² O izjavi Putina 27. februarja gl. <https://www.armscontrol.org/act/2022-03/news/putin-orders-russian-nuclear-weapons-higher-alert>. O stopnjah Defcon (kratica za *Defense Readiness Condition* oz. »stanje obrambne pripravljenosti«; op. prev.) danes in v preteklosti s pojasnili razlogov gl. <https://www.defconlevel.com> in <https://www.defconlevel.com/history.php>.

---

³ Avril Haines, pričanje, 10. 5. 2022; <https://www.c-span.org/video/?c5014371/us-believes-russian-president-putin-preparing-prolonged-conflict#>.

S takšnimi željami je treba biti previden. Rusija ima več jedrskega orožja kot ZDA. Rusija ima več modernega orožja kot ZDA. Rusija lahko ZDA v tridesetih minutah zravnja z zemljo. Si želite ustvariti nemir v takšni državi? Sploh pa, kdo pa bi nadomestil Putina, če bi ga strmoglavili? Kakšen mehkužnež? Kak nov pijanec, kot je bil [prvi ruski predsednik Boris] Jelcin? Ali kak Rambo, popolnoma pripravljen pritisniti na gumb? [...] Mislim, da je izredno nepremišljeno, da država, kot so ZDA, poziva k spremembi režima v državi, kot je Rusija. Skoraj samomorilsko.⁴

Ne glede na to, ali je bilo uničenje ruske vojske ameriški načrt že od samega začetka, takšna politika ne preseneča, ker logično, celo predvidljivo izhaja iz vseprisotne zahodne pripovedi o Rusiji, ki je bila že široko sprejeta. V skladu s to pripovedjo je Vladimir Putin nenasiten ekspanzionist, ki nima nobenih verodostojnih nacionalnih varnostnih razlogov za svoje odločitve. Ta pripoved prikazuje Putina kot novega Hitlerja ter riše vzporednice med ruskim napadom na Ukrajino in nacistično agresiji v drugi

svetovni vojni. Prav tako ta pripoved prikazuje vsako zahodno željo po kompromisu in pogajanju za hiter konec konflikta kot prazno upanje in popuščanje. Novi ameriški vojaški cilj torej izhaja neposredno iz zahodne percepcije moskovskih motivacij in razlogov za vojno.

In tukaj pridemo do ključnega vprašanja: ali je zahodna pripoved o ukrajinski vojni pravilna? Če je, potem bi morda imele zahodne politike smisel, tudi če jih spremlja določeno tveganje jedrskega spopada. Toda če je ta pripoved napačna, potem Zahod utemeljuje eksistencialne odločitve na lažnih predpostavkah. Če je pripoved napačna, potem na hitro izpogajan kompromis – tak, ki bi prihranil življenja tako vojakov kot civilistov in hkrati v veliki meri zmanjšal tveganje jedrske vojne – ne bi pomenil popuščanja. V resnici bi bil tak kompromis praktična nujnost, celo moralna dolžnost. In končno, če je zahodna pripoved o ruskih motivacijah napačna, bodo trenutna dejanja Zahoda najverjetneje še poglobila krizo in lahko privedejo do jedrske vojne.

V tej knjigi argumentiram, da je zahodna pripoved napačna. V ključnih vidikih je ravno nasprotna od

---

⁴ Gilbert Doctorow, intervju; <https://www.youtube.com/watch?v=CHbHx44ohTE> (od 56:30 dalje).

resnice. Dejanski razlogi za vojno ne ležijo v Putinovem nebrzdanem ekspanzionizmu, tudi ne v paranooidnih zablodah načrtovalcev vojne v Kremlju, temveč v tridesetletni zgodovini zahodnih provokacij, usmerjenih proti Rusiji, ki so se pričele med razpadom Sovjetske zveze in se nadaljevale do začetka vojne. Te provokacije so postavile Rusijo v nevzdržen položaj, v katerem se je Putinu in njegovemu vojaškemu štabu zdela vojna edina možna rešitev. Pri argumentiranju te teze se posebej posvečam – in posebno ostro kritiziram – ZDA, saj so imele odločilno vlogo pri oblikovanju zahodne politike.

S tem, ko kritiziram Zahod, nikakor ne želim opravičevati moskovskega napada ali ruske voditelje razbremeniti krivde. Nočem zagovarjati Vladimirja Putina. Ne glede na vse, kar bom rekel, sem prepričan, da vojna ni bila njegova edina možnost. Želim pa ga *razumeti* – v smislu racionalne presoje zaporedja vzrokov, ki ga je privedlo do tega, da je začel vojno.

Kaj imam v mislih, ko govorim o zahodnih provokacijah? Pogosto mnenje je, da je k napetostim prispevalo širjenje Nata v države Vzhodne Evrope.

Ta trditev je pravilna, toda nepopolna. Za začetek, posledice širjenja Nata vse pre pogosto ostajajo abstrakcije, pri tem pa ni upoštevana dejanska grožnja Rusiji. Hkrati so ZDA in njene zaveznice, tako individualno kot medsebojno usklajeno, sprožale provokativne vojaške akcije, ki niso neposredno povezane z Natom. Pomembno je, da je v središču pozornosti Nato, toda z izključno osredotočenostjo nanj se zamagljuje celoten obseg in resnost zagatnega položaja, v katerega je Zahod postavil Rusijo.

Kot uvod v nadaljevanje naj naštejem ključne zahodne provokacije, ki jih bom pojasnjeval in komentiral skozi celotno knjigo. V zadnjih treh desetletjih so ZDA, včasih same, včasih z evropskimi zavezniki, storile naslednje:

- razširile so Nato več kot tisoč milj proti vzhodu in ga torej potiskale proti ruskim mejam, ne da bi upoštevale zagotovila, ki so jih dale Moskvi;
- enostransko so odstopile od sporazuma o protibalističnih izstrelkih in namestile protibalistični lansirni sistem [*antiballistic launch system*] v nove članice Nata. Na te metalce je

mogoče namestiti in z njimi izstreljevati na Rusijo tudi jedrsko orožje z ofenzivnim potencialom, kot so npr. manevrirne rakete Tomahawk z jedrsko bojno glavo;

- pripomogle so k ustvarjanju pogojev za oborožen skrajno desni državni udar v Ukrajini ali ga morda celo neposredno sprožile. S tem državnim udarom je bila demokratsko izvoljena prorуска vlada nadomeščena z neizvoljeno prozahodno;
- organizirale so številne vojaške vaje Nata ob ruski meji. Te so vključevale na primer vaje z raketnim »streljanjem v živo« [*live-fire rocket*], katerih cilj je bila simulacija napadov na sistem zračne obrambe v notranjosti Rusije;
- zavzemale so se za to, da bi Ukrajina postala članica Nata, brez nujne strateške potrebe in brez upoštevanja grožnje, ki bi jo to predstavljalo za Rusijo. Nato se nato ni hotel odreči tej politiki, tudi če bi to morda lahko preprečilo vojno;

- enostransko so odstopile od sporazuma o jedrskih raketah srednjega dosega in s tem povečale ranljivost Rusije za napad ZDA;
- na podlagi bilateralnih sporazumov so oboroževale in urile ukrajinsko vojsko ter organizirale redne skupne vojaške vaje v Ukrajini. Cilj je bil ustvariti medsebojno skupno sinergično zmožnost vojaškega delovanja na ravni Nata že pred formalnim sprejetjem Ukrajine v to organizacijo;
- vplivale so na ukrajinsko vodstvo, da je sprejelo brezkompromisno držo do Rusije, s čimer so še zaostriale grožnjo Rusiji ter postavile Ukrajino v situacijo, ki je vodila k ruskemu vojaškemu povračilu.

Zaradi resnosti krize; zaradi tega, ker je naraščala v obdobju več desetletij; in zato, ker termonuklearna vojna – vojna, ki se bije z vodikovimi bombami – predstavlja eksistencialno grožnjo za vse vpletene države, pa tudi za človeštvo v celoti, bom svoje argumente predstavil čim bolj jasno in sistematično. Knjigo bom strukturiral v osem kratkih poglavij, ki bodo postopoma prispevala k argumentu.

Prvo poglavje vsebuje kronološki pregled zahodnih provokacij Rusije v obdobju 1990–2014. V drugem poglavju je ta pregled razširjen do začetka ruskega napada v februarju 2022. V tretjem poglavju proučujem, kako bi se odzvale ZDA, če bi bile v ruski koži – to je, če bi se Rusija vedla do ZDA tako, kot se je Zahod vedel do Rusije. V četrtem poglavju opisujem posledice ameriškega odstopa od sporazuma o jedrskih raketah srednjega dosega iz leta 1987 za rusko varnost.

V petem poglavju je predstavljeno, kako so ameriški strokovnjaki za zunanjo politiko javno opozarjali, da bo širjenje Nata privedlo do katastrofe. V šestem poglavju opisujem, kako tisti, ki so odgovorni za propadlo politiko širitve Nata, sedaj še bolj agresivno ponavljajo svoje napake. V sedmem poglavju je pojasnjeno, kako lahko preveč pesimistične percepcije o namerah potencialnih nasprotnikov pogosto postanejo samoizpolnjujoče se prerokbe. V osmem poglavju predstavim hipotetično zgodovino in se sprašujem, kako bi se stvari odvijale, če bi Zahod ravnal drugače. V istem poglavju se posvetim tudi vprašanju, kdo je najbolj odgovoren za katastrofo, ki se odvija v Ukrajini.

1. Zahodne provokacije: 1990–2014

Zgodba se prične leta 1990, ko se je približeval konec Sovjetske zveze in so zahodni voditelji želeli ponovno združiti Vzhodno in Zahodno Nemčijo pod okriljem Nata. Za to je bil potreben pristanek Moskve na umik približno 400.000 vojakov iz Vzhodne Nemčije. Da bi pomirili Moskvo, so zahodni voditelji sporočali, da se Nato ne bo širil na vzhod proti ruski meji.

Kot je zapisano v analizi Nacionalnega arhiva za varnost pri Univerzi George Washington, kjer so objavljeni relevantni dokumenti, s katerih je bila umaknjena oznaka tajnosti, »so med procesom nemške združitve leta 1990 in 1991 zahodni voditelji dali Gorbačovu in drugim sovjetskimi predstavnikom celo morje zagotovil o sovjetski varnosti«. Ta zagotovila se niso nanašala le na vprašanje Natove širitve v Vzhodno Nemčijo, kot se včasih sliši, temveč tudi na širitev Nata v vzhodnoevropske države. Kljub temu se je Nato po nekaj letih pričel širiti proti ruski meji. Čeprav ta zagotovila niso bila konkretizirana v formalnih sporazumih, »posledič-

ne sovjetske in ruske pritožbe o tem, da jih je Nato izigral glede širitve«, niso bile le ruska propaganda, temveč so bile »utemeljene v pisnih [memorandumih] tistega časa, ki so nastali na najvišjih ravneh« zahodnih vlad.⁵

Do podobnega zaključka je prišel tudi Joshua R. Shiffrin v časopisu *International Security*. Shiffrin podaja dokaze, da so »ZDA zavedle Sovjetsko zvezo« in da niso spoštovale duha pogajanj.⁶ V pogovoru na centru Belfer v okviru Harvard Kennedy School je Shiffrin takole opisal svoje arhivsko raziskovanje:

Lahko sem hkrati videl, kaj je bilo rečeno neposredno Sovjetom in kaj so se Američani pogovarjali v ozadju. Številni Rusi [...] so stalno zatrjevali, da so se ZDA leta 1990 neformalno zavezale, da se Nato ne bo širil. Toda zadnjih 25 let so zahodni

politiki, vsaj v ZDA, odkrito govorili: »Ne, nismo se; in nič ni bilo napisano in podpisano, zato tudi ni važno, če smo se.« In po tem, kar sem našel [v arhivih], se je zgodilo natanko tako, kot pravi ruska zgodba.⁷

Pri opisovanju teh dogodkov ne trdim, da so bila zahodna zagotovila pravno zavezujoča ali da kršitev teh zagotovil v celoti pojasnjuje ruski napad na Ukrajino. Dejansko je vprašanje ameriških, evropskih in sovjetskih razprav o širitvi Nata med letoma 1990 in 1991 še vedno predmet razprav.⁸ Želim le povedati, da je Zahod načrtno nameraval preslepiti Moskvo in da se je na podlagi tega pri Rusih razvil občutek, da Natu in posebej ZDA ni mogoče zaupati.

Čeprav je smer širitve Nata postala jasna že sredi 1990-ih let, se je prvi odločilni korak zgodil leta 1999, ko so se Natu formalno pridružile tri nove

---

5 »NATO Expansion: What Gorbachev Heard«. Arhiv nacionalne varnosti, Univerza George Washington; <https://nsarchive.gwu.edu/briefing-book/russia-programs/2017-12-12/nato-expansion-what-gorbachev-heard-western-leaders-early>.

6 »Deal or No Deal? The End of the Cold War and the U.S. Offer to Limit NATO Expansion.« *International Security* 40/4 (pomlad 2016): 7–44; https://www.belfercenter.org/sites/default/files/files/publication/003-ISEC_a_00236-Shiffrin.pdf.

---

7 »Pogovor z avtorjem: Joshua Itzkowitz Shiffrin«, 5. 8. 2016, center Belfer za znanost in mednarodne zadeve, Harvard Kennedy School; <https://www.belfercenter.org/publication/author-chat-joshua-itzkowitz-shiffrin>.

8 Gl. npr.: <https://direct.mit.edu/isec/article-abstract/42/1/186/12171/NATO-Enlargement-Was-There-a-Promise> in <https://jackmatlock.com/2014/04/nato-expansion-was-there-a-promise>.

države Vzhodne Evrope. V nedavnem intervjuju je (upokojeni) polkovnik dr. Douglas Macgregor, opevani poveljnik v iraški vojni, ki je pomagal razviti ameriški vojni načrt za Evropo, takole komentiral sprejetje ene od teh držav:

Ko smo se leta 1999 odločili sprejeti Poljsko [...] so bili Rusi zelo zaskrbljeni – ne toliko zato, ker bi bil Nato v tistem obdobju sovražen, temveč zato, ker so vedeli, kaj je Poljska. Poljska ima dolgo zgodovino sovražnosti do Rusov [...]. Če nič drugega, je Poljska v tem trenutku potencialna sprožiteljica vojne z Rusijo.⁹

Leta 2001, dve leti po sprejetju te prve skupine novih članic Nata, je predsednik George W. Bush enostransko odstopil od Sporazuma o omejevanju protibalističnih izstrelkov (ABM). Nato pa je leta 2004 Nato sprejel dodatne vzhodnoevropske države, vključno z Romunijo in Estonijo, ki meji na Rusijo. S tem se je Nato razširil skoraj tisoč milj bliže proti Rusiji.

---

⁹ Intervju, Douglas Macgregor, 31. 3. 2022; <https://scotthorton.org/interviews/3-31-22-colonel-douglas-macgregor-the-us-is-deliberately-ignoring-the-path-to-peace-in-ukraine> (na 18:05).

Leta 2008 je na Nato vrhu v romunski Bukarešti s tako imenovanim Bukareštanskim memorandumom razglasil, da namerava v zvezo sprejeti Ukrajino in Gruzijo. Obe državi mejita na Rusijo. Čeprav so imele evropske članice Nata do tega resne zadržke, je vlada predsednika Georga W. Busha izrabila položaj ZDA kot glavne članice zavezništva za vsiljevanje tega vprašanja, in v memorandum je bila vključena naslednja nedvoumna izjava: »Danes smo se dogovorili, da bosta ti državi [Ukrajina in Gruzija] postali članici Nata.« Vendarle pa ni prišlo do nobenega formalnega ukrepa za dejanski sprejem obeh držav.

Rusija je na potencialni vstop Ukrajine in Gruzije od vsega začetka gledala kot na eksistencialno grožnjo. Ukrajina si z Rusijo deli skoraj 2.000 kilometrov kopenske meje, del te meje je le okoli 600 kilometrov od Moskve. V telegramu, ki ga je leta 2008 poslal v Washington, je takratni ameriški veleposlanik v Rusiji William J. Burns, ki je trenutno direktor Cie, opisal svoje srečanje z ruskim zunanjim ministrom. Burns je opozoril, da je Rusija razumela vstop Ukrajine in Gruzije v Nato kot

mejo, ki se je ne sme prekoračiti. To ugotovitev je odražal naslov, ki ga je Burns dal svoji brzojavki: »Njet pomeni Njet [Ne pomeni Ne]: Ruska meja, ki se je ne sme prekoračiti, glede širitve Nata.« Burns je napisal: »Ne le, da Rusija v tem vidi obkolitev in poskus oslavitve ruskega vpliva v regiji, temveč se tudi boji nepredvidljivih in nenadzorovanih posledic, ki bi resno vplivale na ruske varnostne interese.«¹⁰

Avgusta 2008, štiri mesece po Natovi razglasitvi namere o sprejemu Ukrajine in Gruzije, je ruska vojska prestopila mejo z Gruzijo in vstopila v hitro vojno z gruzijskimi silami (t. i. »petdnevno vojno« oz. »rusko-gruzijsko vojno«). Neposredni vzrok za ruski vpad je bil močan štirinajsturni topniški in raketni napad gruzijske vojske – ki so jo financirali, oborožili in usposobili Američani – na polavtonomno gruzijsko območje (Južno Osetijo). To območje meji na

Rusijo in je z njo tesno povezano. Pomembno je, da se je napad zgodil le nekaj dni po ameriških vojaških vajah z 2.000 vojaki v Gruziji. Ameriški predstavniki in ameriški mediji so včasih napačno predstavljali ruski vdor kot neizzvan napad.¹¹

---

11 V prvem delu neodvisne preiskave, ki jo je naročila Evropska unija (»Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia«; https://www.mpil.de/files/pdf4/IIFFMCG_Volume_12.pdf), je bilo ugotovljeno, da so se »odkrite sovražnosti pričele s [...] silovitim gruzijskim topniškim napadom« [str. 19], ki je vključeval »neselektivne napade s strani gruzijskih sil« na naseljena nevojaška območja in uporabo tako »multiplih lansirnih raketnih sistemov kot artilerije« [str. 28]. Poročilo EU je razglasilo gruzijski napad za ilegalnega [str. 22] in nakazalo, da je bil vstop ruskih čet v Gruzijo verjetno legalen po mednarodnem pravu kot odgovor na smrt članov ruskih mirovnih sil [str. 23], ki so bile na osnovi mednarodnega sporazuma stacionirane v Južni Osetiji. Hkrati je preiskava EU ugotovila, da »[so] vse strani konflikta – gruzijske sile, ruske sile in južnoosetijske sile – kršile Zakon o mednarodnem humanitarnem pravu in Zakon o človekovih pravicah« [str. 26], in pokazala, da je bil gruzijski napad sicer prelomen, toda del širšega, kompleksnega konteksta z več fazami in elementi, za katerega ni bilo mogoče pripisati celotne krivde katerikoli od strani [str. 31–32]. Za dodatne podrobnosti gl. Gordon M. Hahn, *Ukraine Over the Edge*, Jefferson: McFarland & Company, 2018, zlasti str. 106–111; ter Richard Sakwa, *Frontline Ukraine*, London: I. B. Tauris, 2015, indeksni gesli za »rusko-gruzijska vojna« in »Saakashvili, Mikheil«.

---

10 »Nyet Means Nyet: Russia's NATO Enlargement Redline«, 1. 2. 2008; zaupni telegram, objavljen na spletni strani WikiLeaks; https://wikileaks.org/plusd/cables/08MOSCOW265_a.html. [Spletna stran trenutno ni (ali ni več) dosegljiva. Op. prevajalca.

Gledano splošneje je bil povod za rusko ukrepanje – poleg gruzijskega napada kot neposredne provokacije – približevanje zahodnih vojaški sil, posebej Nata na čelu z ZDA, ruski meji. Kot je razložil polkovnik Macgregor:

Rusi so na koncu intervenirali v Gruziji, in celoten namen te intervencije je bil pokazati [ZDA], da ne bodo tolerirali članice Nata na njihovih mejah, posebej članice, ki je do njih sovražna, kot je bila tedanja gruzijska vlada. Po mojem mnenju je torej sedanji položaj [vojna v Ukrajini] natanko tista posledica, ki se je je bal veleposlanik Burns, ko je dejal, da ne pomeni ne.¹²

Proti koncu leta 2013 in na začetku leta 2014 so se na Trgu neodvisnosti v Kijevu odvijali protivladni protesti. Proteste, ki so jih podpirale ZDA, so preusmeril nasilni provokatorji. Nasilje je doseglo vrhunec s prevratom, v katerem so oboroženi skrajno desni ukrajinski ultranacionalisti zasedli vladne

---

¹² Intervju, Douglas Macgregor, 31. 3. 2022 na 17:35, povezava zgoraj.

zgradbe in prisilili demokrasko izvoljenega proruskega predsednika k begu iz države. John Mearsheimer, profesor političnih ved na Univerzi v Chicagu, je posledice opisal takole:

Nova vlada v Kijevu je bila do obisti prozahodna in protiruska, v njej pa so na visokem položaju sodelovali tudi štirje člani, ki jih lahko upravičeno označimo za neofašiste.¹³

---

¹³ »Why the Ukraine Crisis is the West's Fault«, *Foreign Affairs*, september/oktober 2014; <https://www.mearsheimer.com/wp-content/uploads/2019/06/Why-the-Ukraine-Crisis-Is.pdf> (str. 4). Za dodatne podrobnosti o vlogi skrajne desnice, vključno z neonacisti, glej recenzirana dela Ivana Katchanovskega, na primer: »The far right, the Euro-maidan, and the Maidan massacre in Ukraine«, *Labor and Society*, 2019 (<https://in-this-together.com/UKC/RS-Maidan.pdf?x38956>; str. 1–25) ter <https://uottawa.academia.edu/IvanKatchanovski>) ali njegova besedila za splošno občinstvo, na primer »The hidden origin of the escalating Ukraine-Russia conflict: Events of the Maidan massacre shaped one of the most controversial hours in European history since the end of the Cold War«, 22. 1. 2022; <https://canadiandimension.com/articles/view/the-hidden-origin-of-the-escalating-ukraine-russia-conflict>. Gl. tudi Gordon M. Hahn, *Ukraine Over the Edge*, posebno 6. in 7. poglavje.

Pri teh dogodkih so sodelovale tudi ZDA, čeprav morda ne bo nikoli javno znano, kako močno so bile vpletene in če so neposredno spodbujale nasilje. Nedvomno pa je znano, da so Združene države v svoje izbrane projekte za demokratizacijo v Ukrajini vložile pet milijard dolarjev¹⁴ in da so si mesece pred udarom zakulisno prizadevale vplivati na to, kdo bo nadomestil trenutnega predsednika.

To zadnje dejstvo je prišlo na dan, ko je v javnost pricuril nezakonito pridobljeni telefonski klic med pomočnico zunanjega ministra Victorio Nuland in veleposlanikom ZDA v Ukrajini Geoffreym Pyattom in je bil zvočni posnetek objavljen na spletu. Med pogovorom je Nuland pri omenjanju Evropske unije uporabila kletvico, kar je povzročilo napetosti med Washingtonom in evropskimi

prestolnicami.¹⁵ Kot je ugotavljal Stephen F. Cohen, pokojni ugledni profesor ruskih študij na Univerzi Princeton in Univerzi New York:

---

15 »'Fuck the EU': US diplomat Victoria Nuland's phonecall leaked—video«, *The Guardian*, 7. 2. 2014 (<https://www.theguardian.com/world/video/2014/feb/07/eu-us-diplomat-victoria-nuland-phonecall-leaked-video>) ter »Ukraine crisis: Transcript of leaked Nuland-Pyatt call«, *BBC News*, 7. 2. 2014; (<https://www.bbc.com/news/world-europe-26079957>). Tudi v povezavi z majdanskimi protesti je agencija USAID v javnomnenjski raziskavi v Ukrajini ugotovila, da je bila želja po priključitvi EU daleč od enoglasne: »37 odstotkov vprašanih si želi, da bi si Ukrajina začela prizadevati za pridružitve EU, 33 odstotkov si želi carinsko unijo, 15 odstotkov pa jih pravi, naj se Ukrajina ne pridruži nobenemu od teh blokov. O drugem vprašanju 34 odstotkov meni, da bi morala imeti Ukrajina tesnejše ekonomske odnose z Rusijo, 35 odstotkov meni, da bi morala imeti tesnejše odnose z Evropo, in 17 odstotkov, da bi morala imeti dobre odnose z obema.« Navedeno po USAID, »IFES Public Opinion in Ukraine 2013 Key Findings«, str. 3; https://www.ifes.org/sites/default/files/ifes_public_opinion_in_ukraine_2013_key_findings_public.pdf. [Povezava ne deluje (več). Op. prevajalca.] Rezultati tega vprašalnika kažejo, da so majdanski protesti, kolikor so bili odziv na dokončno zavrnitev pridružitvenega sporazuma z EU, predstavljali angažirano relativno večino, ne pa večine ukrajinskega prebivalstva. Večina prebivalstva je želela ohraniti tesne trgovinske odnose z Rusijo, tega pa pogoji pridružitvenega sporazuma niso dopuščali. O tem zadnjem glej Stephen F. Cohen, *War With Russia?*, New York: Hot Books, 2019/2022, str. 17. (USAID je kratica za *United States Agency for International Development* oz. Agencijo ZDA za mednarodni razvoj, IFES pa za *International Foundation for Electoral Systems* oz. Mednarodno združenje za volilne sisteme, op. prev.).

---

14 »Victoria Nuland's Admits Washington Has Spent \$5 Billion to 'Subvert Ukraine'«, Nagovor pomočnice državnega sekretarja Victorie Nuland, 13. 12. 2013; <https://www.youtube.com/watch?v=U2fYcHLouXY> (ob 7:45).

Mediji so se predvidljivo osredotočili na vir razkritja in na verbalni spodrsljaj Victorie Nuland – »Jebeš EU.« Toda ključno razkritje je bilo, da je visoka funkcionarka ZDA kovala zaroto, da bi z odstranitvijo ali nevtralizacijo njenega [Ukrajine, op. prev.] demokratično izvoljenega predsednika prispevala k vzpostavitvi nove, protiruske vlade.¹⁶

Kakršna koli je že bila čisto natančno vloga ZDA, je Rusija pravilno ocenjevala, da je bila Amerika globoko vpletena – zagotovo v pripravo državnega udara, morda pa tudi v vzpodbujanje nasilja. V odziv na to, deloma pa tudi zaradi utemeljene skrbi, da ji bodo nova vlada ali njeni zahodni partnerji morda poskušali preprečiti uporabo ključne mornariške baze v toplih vodah v Sevastopolu na Krimu – ruski dostop do slednje je bil namreč pred tem dogovorjen s pogajanjem – je Rusija anektirala Krim. John Mearsheimer ugotavlja:

---

¹⁶ Stephen F. Cohen, *War With Russia?*, kot zgoraj, str. 22. V tem citatu sem si dovolil zgladiti besedilo, tako da sem izbrisal Cohenove narekovaje pri izrazih »razkritje« in »verbalni spodrsljaj«. Za dve zelo berljivi poglavji v knjigi *War With Russia?*, ki govorita o protestih in puču in jih umeščata v širši kontekst ameriške zunanje politike do Rusije, glej str. 136–146. Knjiga je v dobri zvočni obliki na voljo na platformi *Audible*.

Kot ugotavlja nekdanji ameriški veleposlanik v Moskvi Michael McFaul, Putinovo zavzetje Krima ni bilo dolgoročno načrtovano: to je bila impulzivna reakcija in odgovor na državni udar, ki je spodnesel ukrajinskega proruskega voditelja. V resnici je bil vse do tedaj cilj širitve Nata preoblikovati celotno Evropo v velikansko območje miru, ne pa zajezi nevarno Rusijo. Toda ko se je pričela kriza [na Krimu], ameriški in evropski politiki niso mogli priznati, da so s poskusi integracije Ukrajine na Zahod izzvali Rusijo. Razglasili so, da je pravi vir problema ruski revanšizem in njena želja po obvladovanju, če že ne zavzetju Ukrajine.¹⁷

---

¹⁷ »John Mearsheimer on why the West is principally responsible for the Ukrainian crisis«, gostujoči komentar, *The Economist*, 11. 3. 2022, <https://www.economist.com/by-invitation/2022/03/11/john-mearsheimer-on-why-the-west-is-principally-responsible-for-the-ukrainian-crisis>. Za odlično, izčrpno video predavanje dr. Mearsheimerja, ki je bilo posneto 16. junija 2022 na Evropskem univerzitetnem inštitutu v italijanskih Firencah, gl. »The causes and consequences of the Ukraine war«, <https://www.youtube.com/watch?v=qciVozNtCDM&t=125s>. Govor se prične ob 10:20 in traja eno uro. Celotno besedilo predavanja je na voljo na <https://nationalinterest.org/feature/causes-and-consequences-ukraine-crisis-203182>.

2. Zahodne provokacije: 2014–2022

Čeprav nekatere ali vse zgoraj opisane zahodne provokacije priznava tudi sam Zahod, včasih slišimo mnenja, da po letu 2014 ni bilo nobenih novih provokacij. Takšne trditve se običajno pojavljajo v okviru širšega argumenta, da lahko zato, ker je med državnim udarom leta 2014 ter rusko invazijo leta 2022 minilo že osem let, zanemarimo trditve, da so Vladimirja Putina motivirala vprašanja nacionalne varnosti. Dejansko so se zahodne provokacije Rusije nadaljevale tudi po letu 2014. V resnici so se še intenzivirale in se spremenile tako, da so začele bolj neposredno ogrožati rusko varnost.

Ko je Rusija prevzela nadzor nad Krimom, so ZDA pričele z izjemno obsežnim programom vojaške pomoči Ukrajini. Po delnem izračunu raziskovalne službe ameriškega kongresa, ki ne vključuje večine vojaške pomoči po začetku vojne leta 2022, je ta pomoč od leta 2014 dalje znašala več kot 4 milijarde dolarjev, večino tega zneska pa sta prispevali ameriški ministrstvi za zunanje zadeve in obrambo. En od ciljev tega financiranja je bilo »izboljšanje

interoperabilnosti z Natom« – ne glede na dejstvo, da Ukrajina (še) ni članica Nata.

Leta 2016, po predhodnem ameriškem odstopu od sporazuma o omejevanju antibalističnih izstrelkov [*Antiballistic Missile Treaty; ABM*],¹⁸ so ZDA vzpostavile bazo ABM v Romuniji. Čeprav je sistem ABM na videz obramben, uporablja raketomete Mark-41 »Aegis«, ki omogočajo namestitvev različnih tipov izstrelkov: ne le ABM, ki so primerni za obrambo pred balističnimi izstrelki, temveč tudi – in to je ključno – napadalna orožja z jedrsko konicico, kot je manevrirna raketa Tomahawk. Rakete Tomahawk imajo domet 1.500 milj, dosežejo lahko Moskvo in druge cilje globoko v Rusiji, nanje pa je mogoče pritrčiti bojne konice z vodikovo bombo z možnim izkoristkom vse do 150 kiloton, kar je približno desetkrat več od jedrske bombe, ki je uničila Hirošimo. Podobna lokacija raketometov Aegis je v gradnji na Poljskem in naj bi začela delovati konec leta 2022. Raketometi Aegis imajo lahko na vsaki

---

¹⁸ Congressional Research Service, serija »In Focus«, 28. 3. 2022, »U.S. Security Assistance to Ukraine«. V posodobljeni verziji dokumenta z dne 29. 4. 2022 je predstavljeno nekaj orožja, dobavljenega Ukrajini; <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12040?loclr=blogloc>.

lokaciji 24 izstrelkov, kar omogoča potencialno izstrelitev 48 manevrirnih raket Tomahawk na Rusijo iz precej velike bližine.

Vladimir Putin vztraja, da prisotnost teh raketometov Aegis z ofenzivnim potencialom blizu ruske meje predstavlja neposredno nevarnost za Rusijo. ZDA trdijo, da so lokacije ABM namenjene ustavljanju iranskih in severnokorejskih bojnih glav, ki imajo za cilj Evropo. Toda glede na potencialno zmožnost raketometov, da delujejo kot napadalna grožnja blizu ruske meje, je ameriški cilj nameščanja teh izstrelišč ABM, nemara tudi njihov glavni cilj, izvajati dodatni napadalen pritisk na Moskvo, hkrati pa prepričljivo zanikati namen kakršne koli grožnje.

Američani so na Putinovo zaskrbljenost glede lokacij ABM odgovarjali z zatrjevanjem, da ZDA ne nameravajo konfigurirati raketometov za napadalno uporabo. Toda glede na ta odziv bi morali Rusi – celo v primeru krize – zaupati zatrjevanim nameram Američanov, namesto da bi presojali grožnjo glede na zmožnosti teh sistemov. Ruski občutek varnosti verjetno še dodatno ogroža promocijski letak podjetja

Lockheed Martin, ki proizvaja te raketomete, na katerem piše: »Sistem je zasnovan tako, da lahko sprejme katerikoli izstrelak v katerikoli celico – kar zagotavlja izjemno fleksibilnost.«¹⁹

Leta 2017 je vlada predsednika Donalda J. Trumpa pričela Ukrajini prodajati smrtonosno orožje. To je bila sprememba v primerjavi s politiko med letoma 2014 in 2017, ko so prodajali le nesmrtonosno opremo (na primer zaščitne obleke in različne vrste tehnične opreme). Trumpova vlada je to novo opremo opisala kot »obrambno«. Toda pri smrtonosnem orožju sta kategoriji napadalnega in obrambnega povsem subjektivni: obrambno je za tiste, ki imajo orožje, napadalno pa za tiste, v katere je to orožje uperjeno. Kot pravi John Mearsheimer: »Moskva je ta orožja zagotovo videla kot napadalna.«²⁰

---

¹⁹ »MK 41 Vertical Launch System«, informacijski list izdelka, Lockheed Martin; <https://www.lockheedmartin.com/content/dam/lockheed-martin/rms/documents/naval-launchers-and-munitions/MK41-VLS-product-card.pdf>.

²⁰ *The Economist*, 11. 3. 2022, kot zgoraj.

Leta 2019 so ZDA enostransko odstopile od sporazuma o jedrskem orožju srednjega dosega iz leta 1987. O strateškem pomenu tega koraka razpravljam v četrtem poglavju.

ZDA niso bile edine, ki so pričele prodajati smrtonosno orožje Ukrajini. Prav tako se niso edine vojaško usklajevale z Ukrajino, četudi Ukrajina še ni bila članica Nata. Mearsheimer ugotavlja:

Pridružile so se tudi druge države Nata, ki so dostavljale orožje Ukrajini, usposabljale njene vojaške sile in Ukrajini dovolile sodelovati v skupnih zračnih in pomorskih vajah. Julija 2021 sta Ukrajina in Amerika skupaj organizirali veliko pomorsko vajo v črnomoški regiji, v kateri so sodelovale mornarice dvaintridesetih držav. V operaciji Morski vetrič je britanski mornariški rušilec namerno vstopil v teritorialne vode, ki jih ima Rusija za svoje, in skoraj izzval Rusijo, da bi streljala nanj.²¹

Celo med tem, ko so zahodne države, delujoč zunaj Nata, oboroževale, urile in se usklajevale z ukrajinsko vojsko, je sam Nato agresivno izvajal vojaške

vaje v bližini Rusije. Tako so leta 2020 izvedli vajo z živim ognjem v Estoniji. Vaja je potekala dobrih 100 kilometrov od ruske meje, uporabljeni pa so bili taktični izstrelki z dosegom vse do 300 kilometrov. S tem orožjem je mogoče z le minimalnim opozorilom doseči rusko ozemlje. Leta 2021 je Nato, ponovno v Estoniji, izstrelil 24 izstrelkov kot simulacijo napada na zračne obrambne cilje v notranjosti Rusije.²² Čeprav Zahod trdi, da bi take izstrelke uporabili le v primeru ruskega napada, ne bi noben preudaren vojaški načrtovalec tvegala nacionalne varnosti na podlagi izjav potencialnega sovražnika o lastnih namerah, ampak bi namesto tega poskrbel za svoje napadalne zmogljivosti in lokacijo vojaške opreme.

Med aktivnim izvajanjem teh vojaških aktivnosti so pri Natu še naprej zatrjevali, da bo Ukrajina vstopila v zavezništvo. Na srečanju junija 2021 v Bruslju je Nato ponovno potrdil svoje trdne namere: »Ponavljamo odločitev, ki je bila sprejeta leta 2008 na vrhu v Bukarešti, da bo Ukrajina postala članica

---

²¹ *The Economist*, 11. 3. 2022, kot zgoraj.

---

²² »Rocket Artillery Can Keep Russia Out of the Baltics«, Brennan Deveraux, 20. 5. 2021, spletna stran *War on the Rocks*, <https://warontherocks.com/2021/05/rocket-artillery-can-keep-russia-out-of-the-baltics>.

zavezništva.«²³ Dva meseca kasneje, avgusta 2021, sta ameriški sekretar za obrambo in ukrajinski minister za obrambo podpisala Strateški obrambni okvir.²⁴ Ta okvir prevaja Natove deklaracije v bilateralno politično odločitev (ZDA – Ukrajina) za takojšnjo spremembo vojaškega položaja na terenu, ne glede na to, ali je Ukrajina članica Nata ali ne. Devet tednov po tem podpisu sta ameriški minister za zunanje zadeve in ukrajinski zunanji minister podpisala podoben dokument, Ustanovno listino o strateškem partnerstvu med ZDA in Ukrajino.²⁵ Ta dokument se je – podobno kot dokument, ki ga je podpisalo ameriško ministrstvo za obrambo – skliceval na Natovi deklaraciji iz let 2008 in 2021 ter je bilateralno in s takojšnjim učinkom operacionaliziral te izjave, ne glede na to, kaj bi se zgodilo z Natom.

---

23 »Komunike vrha v Bruslju, izdan s strani vrhovnih predstavnikov držav in vlad, ki so sodelovale na srečanju Severnoatlantskega sveta v Bruslju 14. junija 2021«, https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185000.htm, odstavek 69.

24 »Fact-Sheet–U.S.–Ukraine Strategic Defense Framework August 31, 2021«, <https://media.defense.gov/2021/Aug/31/2002844632/-1/-1/0/US-UKRAINE-STRATEGIC-DEFENSE-FRAMEWORK.PDF>.

25 »U.S.-Ukraine Charter on Strategic Partnership«, medijski zapis, urad za odnose z javnostmi, 10. 11. 2021, <https://www.state.gov/u-s-ukraine-charter-on-strategic-partnership>.

V času med letoma 2017 in 2021 sta torej blizu ruske meje hkrati potekali dve vrsti vojaških aktivnosti. Prvič, bilateralni vojaški odnosi, vključno z dobavo ogromnih količin smrtonosnega orožja, skupnim urjenjem Ukrajine in Zahoda ter vajami za interoperabilnost v notranjosti Ukrajine, ter vzpostavljanje raketometov z ofenzivnim potencialom v Romuniji in kmalu za tem tudi na Poljskem. In drugič, vojaške aktivnosti samega Nata, vključno z izstrelitvijo izstrelkov s pravim strelivom z namenom simulacije napadov na cilje znotraj Rusije. Še huje pa je, da so te simulacije napadov potekale v članici Nata na ruski meji, ki je bila sama sprejeta v Nato v nasprotju s predhodnimi zagotovili Moskvi. Poleg tega pa se je vse to dogajalo v kontekstu ponovne potrditve namena sprejema Ukrajine v Nato. Rusija je ta preplet vojaških aktivnosti zaznavala kot neposredno grožnjo svoji varnosti. Mearsheimer je pojasnil:

Ni presenetljivo, da Moskva takšnega razvoja dogodkov ni mogla tolerirati in je pričela z mobilizacijo svoje vojske na ukrajinski meji, da bi Washingtonu signalizirala svojo odločenost. Toda to ni imelo učinka, saj je Bidenova vlada nadaljevala s približevanjem Ukrajini. To je privedlo do tega,

da je Rusija decembra 2021 sprožila vseobsegajoč diplomatski konflikt. Kot je dejal Sergej Lavrov, ruski zunanji minister: »Prišli smo do svoje skrajne točke.«²⁶

Prav tako je decembra 2021 ruski veleposlanik v ZDA v reviji Foreign Policy opozoril, da Nato vsako leto izvede približno 40 velikih pripravljalnih vaj v bližini Rusije. Opozoril je: »Situacija je izjemno resna.« Ponovil je to, na kar je v svojem telegramu »Njet pomeni Njet« že pred trinajstimi leti opozoril William Burns:

Vse ima svojo mejo. Če naši partnerji [ZDA in države Nata] stalno ustvarjajo vojaško-strateško realnost, ki ogroža obstoj naše države, jih bomo prisiljeni izpostaviti podobnim ranljivostim. Prišli smo do točke, ko nimamo več možnosti za umik. Vojaška ekspedicija v Ukrajino s strani držav članic Nata je eksistencialna grožnja Rusiji.²⁷

---

²⁶ *The Economist*, 11. 3. 2022, kot zgoraj.

²⁷ »An Existential Threat to Europe's Security Architecture?« Anatoly Antonov, 30. 12. 2021, <https://foreignpolicy.com/2021/12/30/russia-ukraine-nato-threat-security>.

Mearsheimer je opisal, kaj se je zgodilo potem:

Rusija je zahtevala pisno zagotovilo, da Ukrajina nikoli ne bo postala članica Nata ter da bo Nato odstranil vojaška sredstva, ki jih je namestil v Vzhodni Evropi od leta 1997 naprej. Kot je jasno povedal [zunanji minister ZDA] g. Blinken, pogajanja, ki so sledila, niso bila uspešna: »Nobene spremembe ni. Nobene spremembe ne bo.« Mesec dni kasneje je g. Putin napadel Ukrajino, da bi izničil grožnjo, ki mu je po njegovem pretila od Nata.²⁸

3. Postaviti se v kožo drugega

Ob razmisleku o tridesetletni zgodovini, ki smo jo ravnokar opisali, se moramo vprašati, kako bi odreagirali voditelji ZDA, če bi bila situacija obrnjena – če bi recimo Rusija ali Kitajska ravnali enako v bližini ozemlja ZDA? Kako bi na primer odgovoril Washington, če bi Rusija oblikovala vojaško zavetišče s Kanado in nato namestila raketne sisteme

---

²⁸ *The Economist*, 11. 3. 2022, kot zgoraj.

sto kilometrov od meje z ZDA? Kaj bi se zgodilo, če bi Rusija potem uporabila te raketne sisteme za izvedbo vojaškega usposabljanja z živim ognjem za vajo uničevanja vojaških ciljev v notranjosti Amerike? Ali bi voditelji ZDA sprejeli ruska ustna zagotovila, da so njene namere neškodljive?

Seveda ne. Najverjetnejši odziv bi bil takle: vojaški načrtovalci ZDA bi proučili ofenzivni potencial orožja in vojaškega usposabljanja. Ne bi upoštevali izjav o dobrih namerah in bi prepoznali resno grožnjo. Morda bi interpretirali vaje z živim ognjem kot znak neizogibnosti ruskega napada. ZDA bi zahtevale odstranitev izstrelkov, in če ta zahteva ne bi bila nemudoma uresničena, bi verjetno odgovorile s preventivnim napadom na raketne sisteme, ki bi lahko povzročil splošno vojno in potencialno zaostritev do medsebojnega termonuklearnega spopada. Poleg tega bi ameriška vlada, gotovo pa tudi večina ameriških državljanov, moralno krivdo za ameriški preventivni napad, ki bi ga sami označili za samoobrambo, pripisalo Rusiji.

Vse od sprejetja Monroejeve doktrine pred skoraj 200 leti so ZDA v bistvu prepovedale potencialno

nevarnim tujim državam namestitev vojaških sil v zahodni hemisferi. Politika ZDA torej razkriva prepričanje o strateškem pomenu geografske bližine vojaških namestitev, ne glede na izraženo namero. Tako razumevanje je temelj ameriške zunanje politike.

Pa vendar ZDA v svojih odnosih z Rusijo – včasih same, včasih s svojimi zaveznicami v Natu – pri svojem delovanju kažejo brezbrizno nespoštovanje teh načel, celo ko ta zadevajo lokalno geografijo – torej v neposredni bližini Rusije. ZDA enostransko odstopijo od sporazuma o nadzoru orožja, podpihujejo protiruske revolucije v državah na ruski meji ter pomikajo vojaške sile in vojaške vaje do samega roba ruskega ozemlja, pri čemer svoje ravnanje utemeljujejo s tem, da so zahodne namere neškodljive in da je njihov cilj zgolj odvratanje ruske agresije. Vse to počnejo brez očitnega namenjanja pozornosti temu, kako lahko ta dejanja razumejo predarni ruski voditelji, vojaški načrtovalci in navadni državljani ali kako lahko tovrstna dejanja sčasoma vplivajo na ruska politična in vojaška stališča in odločitve. Kot opisuje polkovnik Macgregor:

Ljudem sem poskušal pojasniti, da je za Ruse to, kar se dogaja v Ukrajini, eksistencialnega pomena. Ukrajina ni neka oddaljena dežela v Severni Afriki. Ukrajina je v neposredni bližini Rusije. Rusija ne bo tolerirala tujih sil in zmogljivosti na terenu v državi, ki je do Rusije sovražna in bi lahko potencialno ogrozila njeno existenco. Poskušal sem povleči vzporednice z Mehiko in ljudem povedati: »Ali ne razumete, kaj bi mi storili, če bi Rusi, Kitajci ali nekdo drug namestili svoje sile v Mehiki?«²⁹

Leta 1962 so Sovjeti namestili jedrske izstrelke na Kubi in s tem sprožili kubansko raketno krizo. Ni pa splošno znano, da je Sovjetska zveza izstrelke na Kubi postavila kmalu po tem, ko so ZDA namestile jedrske izstrelke Jupiter z vodikovo bombo v Turčiji. Prav tako ni široko znano, da so Sovjeti kot del tajnega sporazuma med ZDA in Sovjetsko zvezo – ki je predvideval obojestransko odstranitev napadalnega orožja – na koncu odstranili svoje izstrelke iz Kube, kar je razrešilo krizo. V skladu z dogovorom so ZDA svoje izstrelke v Turčiji umaknile

---

²⁹ Intervju, Douglas Macgregor, 31. 3. 2022, kot zgoraj, na 26:28.

potihoma, več mesecev po tem, ko so Sovjeti umaknili svoje s Kube.

Ker povezava med odstranitvijo izstrelkov na obeh straneh ni bila javno razglašena, so mnogi na Zahodu iz kubanske krize potegnili napačen nauk. Napačno so sklepali, da je Amerika zmagala v vojni, ker je igrala tvegano igro strateškega zaostrovanja z nepopustljivim razkazovanjem moči in grožnjami z jedrsko eskalacijo. V resnici pa so se jedrski vojni izognili zaradi kompromisa, ki je bil mogoč, ker je bil predsednik John F. Kennedy do tedaj v dobrih osebnih odnosih s sovjetskim premierjem in se je lahko zato verodostojno dobronamerno pogajal in tako deeskaliral situacijo.³⁰ Jasno je, da je situacija danes povsem drugačna.

Na koncu se moramo še na kratko posvetiti vprašanju, ali so zahodne države leta 1990 in 1991 obljubile, da ne bodo širile Nata proti ruski meji.

---

³⁰ Npr. »U.S. Nuclear Weapons in Turkey, pt. 2«, *Jstor Daily*, Matthew Willis, 28. 10. 2019, <https://daily.jstor.org/us-nuclear-weapons-turkey-part-2>, ter še številni drugi viri.

Vprašanje zahodnih obljub je v percepciji mnogih opazovalcev postalo zelo pomembno. Nekateri izmed njih so zagovarjali stališče, da brez oblicij, ki bi izhajale iz formalnih sporazumov, dejansko niso bile dane nikakršne obljube; ali pa so trdili, da so bile obljube dane, vendar niso bile pravno zavezujoče. Drugi so trdili, da v naslednjih nekaj letih Nato v praksi nima nobene namere ponuditi članstva Ukrajini, kar pomeni, da je celotno vprašanje ukrajinskega članstva brezpredmetno. Pri tem sta pomembni dve zadevi.

Prvič, ne glede na to, ali so bile s širitvijo Nata na vzhod kršene formalne obveznosti sporazuma – očitno je, da ne – je neupoštevanje zagotovil, ki jih je Zahod dal Rusiji, povezano z vprašanjem, če so se Putin in drugi ruski voditelji čutili prevarane, ponižane in nespoštovane. S takšnimi dejanji je Zahod je ustvaril temeljno nezaupanje, ki so ga kasnejša dejanja zgolj še zaostri. Drugič, tudi če kot miselni poskus izhajamo iz stališča, da Zahod ni napačno predstavljal svoje namere – torej, če hipotetično predpostavljamo, da nikoli niso bila dana nikakršna zagotovila – to ne bi spremenilo pomembnejšega problema: dejanske vojaške širitve Nata in Zahoda.

Nazadnje, to, ali so bila v obdobju 1990–1991 dana kakršna koli zagotovila, ni odločilno. Prav tako ni odločilnega pomena, ali je vojaška grožnja izvirala iz Nata ali iz dvostranskih ali večstranskih ukrepov Ukrajine in zahodnih držav izven Nata. Grožnje so grožnje – ne glede na besede ali dejanja pred tem ter ne glede na administrativne načine, na katere so uresničene. Pomemben je odgovor na naslednje vprašanje: Kakšna je situacija na terenu in kakšen odgovor na te grožnje lahko pričakujemo od naroda, ki želi preživeti, ter od preudarnih voditeljev, ki so dolžni zagotoviti to preživetje? To je tisto, kar moramo razumeti, ko razmišljamo o zahodnih dejanjih in provokacijah.

4. Zaskrbljenost Rusov glede možnosti ameriškega prvega napada

Leta 2019, v času vlade predsednika Trumpa, so ZDA odstopile od pogodbe o prepovedi jedrskih raket srednjega dosega iz leta 1987, češ da so Rusi goljufali. (Po razpadu Sovjetske zveze je obveznosti po pogodbi sprejela Rusija, tako kot v primeru sporazuma o omejevanju protibalističnih izstrelkov.)

Rakete srednjega dosega so opredeljene kot rakete zemlja-zemlja z dosegom med 500 in 5.500 kilometri – kar je več od orožja za uporabo na bojišču, a manj od orožja dolgega dosega, kot so medcelinski balistični izstrelki (ICBM). Trditev o goljufanju je bila tehnične narave, dejansko pa sta lahko tako ZDA kot Rusija utemeljeno domnevali, da druga stran krši pogodbo vsaj v duhu, če že ne tudi formalno.

Toda ne glede na to, ali je tehnično gledano pogodbo kršila ena izmed obeh držav, obe državi ali sploh nobena, je ključno, da so ZDA enostransko odstopile od pogodbe, namesto da bi si vztrajno prizadevale za rešitev težav. Pri tej svoji odločitvi so Američani morda zaslutili vojaške koristi, saj bi bile te rakete nameščene v Evropi, blizu Rusije, medtem ko Rusija ni imela načrtov za namestitve orožja na enaki razdalji od ZDA. Poleg tega obstaja možnost, da je bila obtožba o ruskem goljufanju v veliki meri preteveza, s katero so lahko Združene države odstopile od pogodbe, da bi lahko namestile rakete srednjega dosega, usmerjene proti Kitajski. Slednje ta pogodba iz leta 1987 ni omejevala pri prizadevanjih za dohitevanje obeh velesil na področju jedrske oborožitve.

Če odmislimo Kitajsko, je na odločitev ZDA o odstopu od pogodbe morda v največji meri vplivala njena ozka osredotočenost na ustvarjanje taktične prednosti pred Rusijo na račun širših strateških nevarnosti. Med te nevarnosti sodijo: tveganje za začetek ponovne jedrske oboroževalne tekme med ZDA in Rusijo; možnost, da se bo Rusija čutila prisiljeno sprejeti politiko visoke pripravljenosti na izstrelitev; spodbujanje razvoja novih razredov ruskega jedrskega orožja; siljenje Rusije v nameščanje tega novega orožja na enakovredne razdalje od ozemlja ZDA; ter destabilizacija ameriško-ruskih političnih odnosov tako, da bi se zmanjšale možnosti za gašenje jedrske krize. 28. januarja 2022 je na vojaškem spletnem mestu *War on the Rocks* na to težavo opozoril major Brennan Deveraux, strateg ameriške vojske, specializiran za raketno artilerijo in raketno bojevanje:

Zahodna pripoved je enostavna: Izstrelki [srednjega dosega] za podporo bojišča zagotavljajo Združenim državam in Natu nove zmogljivosti za boljšo pripravljenost na ponovno prebujeno Rusijo in vzpenjajočo se Kitajsko. Toda ta diskurz je spregledal strateške posledice uporabe teh

*izstrelkov in zanemarij vsakršen morebitni ruski odziv nanje.*³¹

Rusijo je močno skrbelo, da bi se lahko s postavitvijo novih ameriških raket blizu njenih meja povečale možnosti, da bi bile ZDA v primeru krize prepričane, da lahko izvedejo preventivni napad, s čimer bi onemogočile ruske poveljniške in nadzorne sisteme ter zmanjšale sposobnost Rusije za povračilne napade. Kadar je orožje srednjega dosega podprto z mrežo protibalističnih izstrelkov (tudi če je ta samo delno učinkovita), to torej pri Rusih povzroča zaskrbljenost, da ZDA ne bodo več podvržene odvrtilnemu učinku. Ti strahovi niso zgolj ruska paranoja. Kot sta pojasnila dva člana nemškega sveta za zunanje odnose, ki ju navaja Deveraux, bi te rakete »lahko ogrozile poveljniške objekte Moskve ter zmanjšale sposobnosti Rusije za vojaško ukrepanje«. Rusiji bi tako ohranitev pogodbe o prepovedi raket srednjega dosega močno koristila. Toda ZDA so vztrajale in so od pogodbe odstopile.

---

³¹ »Why Intermediate-Range Missiles Are a Focal Point in the Ukraine Crisis«, Brennan Deveraux, *War on the Rocks* [spletna stran], 28. 1. 2022; <https://warontherocks.com/2022/01/why-intermediate-range-missiles-are-a-focal-point-in-the-ukraine-crisis>.

Ko je bil propad pogodbe že *fait accompli*, si je Rusija prizadevala za nove, vzajemne omejitve in moratorije na namestitve izstrelkov. S pomočjo slednjih bi potencialno lahko ZDA in Rusija začasno onemogočili lastna orožja, uperjena drugo proti drugemu, obenem pa bi lahko namestili orožje, usmerjeno proti Kitajski. Vendar pa so ZDA ruski predlog zavrnil. Major Deveraux je opozoril, da Zahod s svojim odzivom

ni bil zgolj neuspešen pri odpravljanju pomislekov Rusije, temveč je ponovno vključitev teh izstrelkov [v lastne oborožene strukture] obravnaval kot neizbežno dejstvo, pri čemer se je osredotočal skoraj izključno na relativno prednost, ki bi jo lahko namestitev teh izstrelkov zagotovila Združenim državam in Natu.

Deveraux je opisal tudi, kako so za nove rakete tekmovali različni rodovi ameriške vojske:

Namesto notranjih razprav o strateških posledicah ponovne namestitve teh izstrelkov se je javni vojaški diskurz osredotočil na to, kateri oddelek bo odgovoren za njihovo uporabo in razvoj. To je nakazovalo, da sta bila uporaba

in nameščanje novih izstrelkov v oporiščih v končni fazi neizbežna.

Dejansko je Vladimir Putin v zadnjem letu večkrat izrazil zaskrbljenost zaradi teh nameščanj. Kot je nadaljeval Deveraux:

Oktobra 2021, ravno ob začetku trenutne ukrajinske krize, je Putin izrazil svoje razočaranje nad mednarodno skupnostjo glede njegovega predlaganega moratorija na izstrelke: »Ali se je sploh kdo odzval na našo izjavo, da ne bomo namestili te vrste izstrelkov v evropskem delu, v primeru, da jih bomo proizvedli, če nam zagotovijo, da tega ne bo storil nihče iz ZDA ali Evrope? Ne. Nikoli se niso odzvali.« To svojo izjavo je še dopolnil na decembrski tiskovni konferenci: »Ali mi nameščamo svoje izstrelke blizu meja Združenih držav Amerike? Ne, jih ne. Pač pa ZDA s svojimi raketami trkajo na naša vrata.«

Čeprav je nemogoče vedeti, točno kateri motivi so vodili Putina, da je napadel Ukrajino, je na to verjetno vplivala kombinacija več dejavnikov: (1) stalno oboroževanje, usposabljanje po Natovih standardih ter integracija vojaških struktur Ukrajine, Združenih

držav države in drugih zahodnih sil z dogovori izven Nata; (2) stalna grožnja, da bo Ukrajina sprejeta v Nato; ter (3) zaskrbljenost glede morebitnih novih namestitev raket srednjega dosega, ki jo je še povečala skrb, da bi lahko ZDA v Ukrajini namestile raketomete Aegis, ofenzivno usmerjene metalce protibalističnih izstrelkov ABM, ne glede na to, da Ukrajina še ni članica Nata.

V zvezi s slednjim je glede na stalno in vse intenzivnejšo vojaško sodelovanje med Združenimi državami in Ukrajino mogoče, da je Vladimir Putin zaznal, da se možnosti za preprečitev namestitve ofenzivnih metalcev Aegis v Ukrajini zapirajo in da mora, če želi preprečiti to grožnjo, ukrepati takoj. Vse to so špekulacije, vendar so dovolj verjetne in se ujemajo z zgoraj navedenimi ruskimi pomisleki. Toda ne glede na to, kaj konkretno je pripeljalo do invazije, ni dvoma, da je grožnja z novimi namestitvami sistema Aegis dodala še eno skodelico peska na peščeni grad, ki je bil že tako blizu zrušitve.

5. Politični strokovnjaki so svarili pred širitvijo Nata

V zadnjih 30 letih so ameriški visoki strokovnjaki za zunanjo politiko stalno opozarjali, da so ZDA s širitvijo Nata v Vzhodno Evropo delale nevarno politično napako. Leta 1997, ko je Nato naredil velik korak k širitvi, je George Kennan, morda najuglednejši takrat živeči ameriški državnik (v 40-ih letih prejšnjega stoletja je uvedel politiko »zadrževanja«, kasneje pa je služil kot veleposlanik v Sovjetski zvezi), opozoril, da bi bila »širitev Nata [...] najusodnejša napaka ameriške politike v celotnem obdobju po koncu hladne vojne«. Kennan se je pritoževal nad nesmiselnostjo celotnega projekta širitve in se spraševal:

*Zakaj bi se morali odnosi med Vzhodom in Zahodom, ob vseh obetajočih možnostih po koncu hladne vojne, vrteti okoli vprašanja, kdo bo zaveznik s kom ter posledično, proti komu v nekem imaginarnem, popolnoma nepredvidljivem in izjemno malo verjetnem vojaškem spopadu?*³²

32 »A Fateful Error«, George F. Kennan, *The New York Times*, 5. 2. 1997; <https://www.nytimes.com/1997/02/05/opinion/a-fateful-error.html>.

Leto kasneje se je ta 94-letni državnik v intervjuju s Thomasom Friedmanom odzval na ratifikacijo širitve Nata v ameriškem senatu:

*Mislím, da gre za začetek nove hladne vojne. Mislim, da se bodo Rusi postopoma odzvali precej negativno in da bo to vplivalo na njihovo politiko. Mislim, da gre za tragično napako. Za to ni bilo prav nobenega razloga. Nihče ni grozil nikomur. Zaradi te širitve bi se naši ustanovni očetje obračali v grobovih.*³³

Kennan je nato dodal: »Ali ljudje ne razumejo? Med hladno vojno je bil naš nasprotnik sovjetski komunistični režim. Zdaj pa obračamo hrbet prav tistim ljudem, ki so sprožili največjo nekrvavo revolucijo v zgodovini, da so se tega sovjetskega režima znebili.«

Kennan v svojem mnenju ni bil osamljen. Širitvi so nasprotovali tudi mnogi drugi, vključno z nekaterimi vidnejšimi »jastrebi«. Med slednjimi so bili tudi

33 »Foreign Affairs; Now a Word From X«, Thomas L. Friedman, *The New York Times*, 2. 5. 1998; <https://www.nytimes.com/1998/05/02/opinion/foreign-affairs-now-a-word-from-x.html>.

Robert McNamara, nekdanji minister za obrambo, ki je med vietnamsko vojno načrtoval in izvajal obsežna bombardiranja; Paul Nitze, nekdanji minister za mornarico in obrambo, ki je nasprotoval Kennanovi politiki statičnega zadrževanja in je bil naklonjen bolj agresivnim prizadevanjem za pritisk na Ruse, da zapustijo ozemlja; goreči protikomunistični akademik Richard Pipes s harvardske univerze, ki je vodil ekipo pod okriljem Cie za analizo strateških zmogljivosti in ciljev Sovjetske zveze; bivši direktor Cie Robert Gates, ki je kasneje postal obrambni minister; Jack F. Matlock mlajši, predzadnji veleposlanik v Sovjetski zvezi, ki je pomagal pri pogajanjih o koncu hladne vojne; ter nekdanji veleposlaniki v Romuniji, na Poljskem in v Zahodni Nemčiji. Ti in drugi ugledni washingtonski insajderji so javno in glasno nasprotovali širitvi Nata.³⁴ Vendar pa njihovih nasvetov niso upoštevali.

---

34 Gl. npr.: »I was there: NATO and the origins of the Ukraine crisis«, Jack F. Matlock Jr., *Responsible Statecraft* [spletna stran], 15. 2. 2022 (<https://responsiblestatecraft.org/2022/02/15/the-origins-of-the-ukraine-crisis-and-how-conflict-can-be-avoided>); »Should NATO Grow? A Dissent«, Richard T. Davies, *The New York Review of Books*, 21. 9. 1995.

Leta 2015 je profesor John Mearsheimer z univerze v Chicagu začel javno izjavljati, da bi se lahko v primeru, da bo Zahod še naprej poskušal vojaško, politično in gospodarsko integrirati Ukrajino, Rusi v skrbi za svojo varnost morda počutili prisiljene vojaško ukrepati, vključno s poskusom »uničenja« Ukrajine z namenom, da bi jo odstranili iz enačbe. Njegovo opozorilo se je, podobno kot Kennanovo, izkazalo za preroško.

Zdi se, da so temeljna izhodišča historičnega argumenta Mearsheimerja in drugih kritikov Nata, morda presenetljivo, sprejeli celo nekateri agresivno rusofobni analitiki. To je razvidno iz nedavnega intervjuja s Fiono Hill, washingtonsko insajderko in odkrito zagovornico trdega pristopa do Rusije.³⁵ V zadnjem odstavku intervjuja, objavljenega v spletni reviji *Politico*, je Hill izjavila: »Da, seveda, tudi mi [ZDA, op. p.] smo naredili strašne napake.« Zdi se, da se je ta izjava nanašala na njen odgovor na vprašanje, zastavljeno v prvem delu intervjuja. Ko je bila

---

35 »'Yes, He Would': Fiona Hill on Putin and Nukes«, *Politico*, 28. 2. 2022; <https://www.politico.com/news/magazine/2022/02/28/world-war-iii-already-there-00012340>.

vprašana: »Torej Putin trenutno deluje na podlagi čustev, in ne nekakšnega logičnega načrta?«, je Hill spraševalca popravila:

Mislim, da obstaja logičen, metodičen načrt, ki sega zelo daleč v preteklost, vsaj v leto 2007, ko je dal [Putin] svetu, predvsem pa Evropi, vedeti, da Moskva ne bo sprejela nadaljnjega širjenja Nata. In zatem je Nato leta 2008, v obdobju enega leta, odprl vrata Gruziji in Ukrajini. Načrt zagotovo sega v tisto obdobje.

Hill nadaljuje:

V tistem obdobju sem bila uslužbenka nacionalnega obveščevalnega urada, in [obveščevalna služba, op. prev.] National Intelligence Council je analizirala verjetne odzive Rusije na Natovo razglasitev politike odprtih vrat. V eni izmed naših analiz smo ugotavljali, da je obstajala stvarna, resnična nevarnost neke vrste preventivne vojaške akcije Rusije, ki ne bi bila omejena samo na priključitev Krima, temveč bi šlo za precej obsežnejše posredovanje proti Ukrajini, skupaj z Gruzijo. In seveda, štiri mesece po Natovem vrhu v Bukarešti [ko je bila objavljena politika Nata glede Ukrajine

in Gruzije, op. p.] je prišlo do invazije na Gruzijo. Takrat ni prišlo do napada na Ukrajino, ker je ukrajinska vlada odstopila od prizadevanj za članstvo v Natu. Vendar bi se morali resno posvetiti temu, kako se bomo odzvali na te potencialne posledice in na naše odnose z Rusijo.

Pri odgovoru Fione Hill je zelo presenetljivo to, da izpostavlja več pomembnih vidikov, ki jih zagovorniki trdega pristopa običajno zelo neradi priznavajo. Prvič, trdi, da so vodilni ameriški obveščevalci že leta 2007 – sedem let pred rusko priključitvijo Krima – ugotavljali, da obstaja »resnična, stvarna nevarnost«, da bi si lahko Rusija v odziv na širitev Nata priključila Krim. Drugič, pravi, da se je leta 2007 obveščevalska skupnost zavedala, da lahko širitev Nata privede do širše ruske vojaške akcije, ki ne bi bila omejena samo na Krim, temveč bi šlo za »precej obsežnejše posredovanje«, uperjeno tako proti Ukrajini kot proti Gruziji. Tretjič, kot pravi Hill, je bilo rusko sodelovanje v rusko-gruzijski vojni odziv na širitev Nata. In nazadnje precej neposredno zatrdi, da Rusija leta 2008 ni ukrepala v Ukrajini – v nasprotju s tem, kar je naredila v Gruziji – zato, ker »je ukrajinska vlada odstopila od prizadevanj za članstvo v Natu«.

S temi izjavami, zlasti z zadnjo, Hill neposredno prepoznava ključen vpliv, ki so ga imeli širitev Nata in zahodni vojaški posegi na rusko posredovanje v Ukrajini. Tako se zdi, da Hill kljub zagovarjanju trdega pristopa pomaga utemeljevati zelo podobna stališča, kot so tista, ki jih predstavlja Mearsheimer. Vendar pa iz težko razumljivih razlogov ona sama in njej podobni politični guruji pri sprejemanju odločitev takšnim pogledom ne dajejo veliko oziroma sploh nobene teže. Nasprotno, zdi se, da takšna stališča poniknejo v ozadje. Namesto da bi odkrito priznali neprijetne posledice širitve Nata, nedavno invazijo Vladimirja Putina na Ukrajino pripisujejo brezglavim in z ničemer izzvanim, hitlerjanskim željam po ozemeljski širitvi.

A zdi se, da Hill tudi takrat, ko Putina odkrito prikazuje kot novega Hitlerja, to na nek način povezuje z Natovo širitvijo. Na vprašanje: »Torej podobno, kot svet ni pričakoval vzpona Hitlerja, nismo opazili, da prihaja Putin?« Hill odgovarja:

Morali bi opaziti. Tukaj je že 22 let, in do te točke prihaja že od leta 2008. Mimogrede, mislim, da najprej ni nameraval storiti vsega tega, toda

odnos do Ukrajine in občutki, da celotna Ukrajina pripada Rusiji, vse to je bilo že prisotno in se je krepilo.

To pripombo je smiselno primerjati z prejšnjo trditvijo Hill, ki je v celoti navedena zgoraj: »Mislim, da obstaja logičen, metodičen načrt, ki sega [...] vsaj v leto 2007, ko je dal [Putin] svetu vedeti, da Moskva ne bo sprejela nadaljnjega širjenja Nata.« Če upoštevamo obe navedeni izjavi skupaj in se pri tem osredotočimo na njeno navezovanje na leti 2007 in 2008, lahko po mojem mnenju Fionu Hill upravičeno razumemo tako, da se je Putin preobrazil v novega Hitlerja *zaradi* širitve Nata. To, ali je Putin *dejansko* podoben Hitlerju, je povsem drugo vprašanje – tukaj govorim samo o pogledu, ki ga je izrazila Hill.

Nadalje Hill pri ocenjevanju Putinovih ciljev ugotavlja: »Putin torej ne želi nujno zasesti celotne države [Ukrajine, op. p.], ampak jo v bistvu razdeliti ... S tem bi Putin zagotovo lahko shajal – z razkosano, razbito Ukrajino, katere ozemlja bi bila razdeljena na več držav.« To izjavo je treba primerjati z napovedmi Mearsheimerja, začeniši z letom 2015, da se

bo v primeru nadaljnjega širjenja Nata in Zahoda na ruska ozemlja Rusija morda čutila prisiljeno, z Mearsheimerjevimi besedami, »uničiti« Ukrajino.

Tukaj lahko vidimo izjemne vzporednice. Zdi se, da je bila tako po mnenju Mearsheimerja kot Hill širitev Nata temeljni vzrok za preobrazbo ruskega vedenja, ki je vrhunec dosegla z ukrajinsko vojno. Oba analitika sta tudi pričakovala, da bi lahko Rusija kot odgovor na širitev Nata poskušala »uničiti« Ukrajino – oziroma z besedami Fione Hill, spremeniti Ukrajino v »razkosano, razbito« državo. Menim, da se mnenji Hill in Mearsheimer v temeljih le malo razlikujeta. Nerazumljivo pa se mi zdi, da Hill tega pomembnega ujemanja stališč med njo in Mearsheimerjem v svoji splošni analizi ne upošteva.

Dejansko Hill proti koncu intervjuja označi tiste, ki opozarjajo na odgovornost Zahoda za ukrajinsko krizo, za naivne žrtve ruskih dezinformacij: »Mislim, o njem [Putinu, op. p.] ameriška javnost množično govori, 'Bravo, Vladimir Putin,' ali pa za takšen izid krivijo Nato ali ZDA. To je točno tisto, za kar si prizadeva ruska informacijska vojna in psihološka operacija.«

Zdi se, da Hill s to izjavo spregleduje lastne ugotovitve o neželenih posledicah širitve Nata. Poleg tega preprosto ne drži, da tisti, ki za krizo krivijo Združene države in Nato, v bistvu ploskajo Vladimirju Putinu. Nasprotno, večina tistih, ki izpostavljajo krivdo Zahoda za ukrajinsko krizo, na rusko invazijo na Ukrajino gleda kot na popolno katastrofo. Vidijo jo kot dogodek, ki je – ne glede na to, kaj naj bi bili vzroki zanj – povzročil grozljivo trpljenje, uničenje in smrt. Mnogi kritiki Nata so namreč izrecno kritični tudi do Putina, čeprav pri tem poudarjajo vlogo Zahoda pri nastanku krize.

Fiona Hill se pri oblikovanju svojih stališč do ruskih dejanj seveda zaveda strahovitih posledic nemške invazije na Rusijo med drugo svetovno vojno. V intervjuju celo omenja, da je »Putinova lastna družina trpela med obleganjem Leningrada«. Njena opazka je točna, obenem pa podcenjuje dejanske dogodke. Kot opisuje Stephen F. Cohen, sta Putinova »mama in oče komajda preživela skoraj smrtonosne rane in bolezni, njegov starejši brat je med dolgotrajnim nemškim obleganjem Leningrada umrl, izginilo pa je tudi več njegovih stricev.«³⁶ Poleg tega je trpljenje Putinove družine

---

³⁶ Stephen F. Cohen, *War With Russia?*, str. 7, kot zgoraj.

značilno za trpljenje celotnega ruskega naroda. Natančno število sicer ni znano, a med nemškimi invazijami v drugi svetovni vojni je umrlo okoli 25 milijonov državljanov Sovjetske zveze, od tega polovica – okoli 12,5 milijona – v Rusiji. To število smrtnih žrtev je enako približno vsakemu sedmemu takrat živečemu Rusu.³⁷

Vendar pa Hill – namesto da bi prepoznala pomen te boleče zgodovinske izkušnje za vprašanje ruske varnosti; in namesto da bi poudarila, kako širitev zveze Nato in kopičenje (ali, kot to morda vidijo Rusi, *ponovno kopičenje*) zahodne vojaške moči na ruskih mejah spominjata na to zgodovino; in namesto da bi vsaj omenila psihološko občutljivost Vladimirja Putina glede na izkušnje njegove družine – Putinove osebne družinske izkušnje prikaže kot dodaten argument v prid njenemu stališču, da ga žene nevaren in iracionalen ekspanzionizem. Tako po omembi Putinove družine porogljivo doda: »[...] in vendar tukaj [pri invaziji na Ukrajino] Vladimir Putin dela

povsem isto [kot je Nemčija naredila Rusiji].« Zdi se, da tudi takrat, ko razmišlja o lastnih družinskih travmah Vladimirja Putina, Hill v svoji analizi ne najde prostora za ruske varnostne pomisleke. Ponovno govori samo o Hitlerju, nacistični Nemčiji in drugi svetovni vojni.

Nobenega dvoma ni, da je na rusko dojemanje zunanjih groženj močno vplivala zgodovina te države. Poleg nemških invazij v prvi in drugi svetovni vojni je Rusijo še sto let pred tem napadel Napoleon, ki je s svojo vojsko prišel vse do Moskve. Richard Sakwa, profesor ruske in evropske politike na Univerzi v Kentu v Angliji, pojasnjuje preplet teh zgodovinskih dogodkov z geografijo te regije: »Moskva [...] nima dveh velikih oceanov, s pomočjo katerih bi se lahko branila. Nima gora, da bi se branila. Nima večjih rek. Leži na prostrani severni evrazijski nižini brez obrambnih meja in z nenehnim občutkom ogroženosti z Zahoda.«³⁸

---

37 Geslo »World War II casualties of the Soviet Union« na angleški strani Wikipedije; https://en.wikipedia.org/wiki/World_War_II_casualties_of_the_Soviet_Union#Estimate.

---

38 Richard Sakwa, intervju, 5. 12. 2021; <https://soundcloud.com/pushbackshow/war-in-ukraine-nato-expansion-drives-conflict-with-russia>.

Politični jastrebi, kot je Fiona Hill, seveda poznajo to zgodovino in geografijo. Vendar pa ti analitiki nanju ne gledajo kot na potencialne psihološke utemeljitve legitimnih ruskih varnostnih vprašanj, temveč zagovarjajo stališče, da si Putin v sodobni različici neusmiljene gonje za »življenjskim prostorom« po hitlerjansko prisvaja ozemlja ter da je sam Putin v bistvu inkarnacija Hitlerja – paranoiden, živeč v imperialni preteklosti in pod vplivom prirojenega ruskega militarizma. Tovrstno analizo pa je mogoče zagovarjati le ob neupoštevanju ugotovitev o širitvi Nata, do katerih je v intervjuju za *Politico* prišla in jih javno izrazila sama Hillova.

6. Rusofobni oblikovalci politik ponavljajo pretekle napake

Kljub nedvoumnim neuspehom zahodne politike do Rusije in Ukrajine odgovorni za desetletja provokativnih ravnanj ZDA in Nata zdaj ponavljajo stare napake in trdijo, da ruska invazija na Ukrajino dokazuje, da so imeli ves čas prav. Ti analitiki trdijo, da je pravi vzrok za rusko invazijo v tem, da ZDA niso še močnejše pritisnile na Rusijo. Bolj verjetna

razlaga je, da so imeli prav tisti številni politični strokovnjaki ZDA, ki so napovedovali, da bo širitev Nata vodila v katastrofo, in da se njihove napovedi zdaj na grozljive načine izkazujejo kot pravilne.

Pravzaprav je po začetku širitve Nata na prag Rusije George Kennan izjavil, da je ta odločitev Nata pomeni samouresničujočo se prerokbo. Kot je pojasnjeval, širitev še zdaleč ne varuje Zahoda, temveč bo ZDA porinila v vojno z Rusijo. In ko bo enkrat prišlo do tega, je napovedal Kennan, bodo zagovorniki širitve rekli, da to dokazuje, da je vzrok za to inherentni ruski militarizem. Kennan je dejal: »Seveda bo prišlo do negativne reakcije Rusije, in nato bodo [zagovorniki širitve Nata] dejali, da so nam od nekdaj govorili, da so Rusi pač takšni – a to preprosto ni res.«³⁹ Kennanova napoved je bila torej dvakrat pravilna: prvič, glede odziva Rusije na širitev Nata; in drugič, glede krožnega, samoopravičujočega odziva tistih jastrebov zahodne politike, ki so bili na napačni strani dogodkov.

---

³⁹ *The New York Times*, intervju s Thomasom Friedmanom, 2. 5. 1998, kot zgoraj.

O teh stvareh je v ameriških medijih le malo govora. Ob gledanju televizije in branju časopisov bi lahko celo prišli do zaključka, da nikoli ni bilo nobenih pomislekov glede širitve Nata ali pa da so bili ti zgolj obrobni. Čeprav bi morala biti vloga ZDA in držav članic Nata pri ustvarjanju krize v Ukrajini očitna, je veliko Američanov in Evropejcev zajela »posredna vojna mrzlica«, pri čemer so spregledali bistvo in so jih prevzele vsakdanje podrobnosti bitke, podžigala pa sta jih pravičniška jeza in prepričanje, da je najboljša strategija preplavljanje Ukrajine z vedno novim orožjem, dokler Vladimir Putin ne bo priznal poraza.

Glede na intenzivnost te vojne mrzlice ne bi smelo presenečati, da so bili tisti osamljeni ameriški politični voditelji, ki premorejo redko kombinacijo bistrosti in poguma, potrebno za odkrito razpravo o vzrokih za vojno v Ukrajini, razglašeni za izdajalce. V resnici pa so domoljubi, saj zavračajo plemensko logiko, da »moja država ne more narediti nič narobe«. Neprijetna zgodovinska dejstva priznavajo takšna, kot so, in se poskušajo izogniti ponavljanju istih napak v prihodnosti. Poleg tega želijo spoznati posledice teh dejstev za sedanjost, zlasti na takšne

načine, da bi lahko omejili smrti in uničevanje v Ukrajini ter hkrati zmanjšali možnost apokaliptičnega jedrskega spopada med Rusijo in Zahodom. John Mearsheimer je ob pogledu na situacijo s trenutnega zornega kota zapisal:

*[S]mo v izredno nevarnem položaju, politika Zahoda pa ta tveganja samo še povečuje. Za ruske voditelje ima to, kar se bo zgodilo v Ukrajini, le malo opraviti z onemogočanjem njihovih imperialnih ambicij; gre za spopadanje s tem, kar sami smatrajo za neposredno grožnjo prihodnosti Rusije. Gospod Putin je morda napačno ocenil ruske vojaške zmogljivosti, učinkovitost ukrajinskega odpora ter obseg in hitrost odziva Zahoda, vendar ne gre nikoli podcenjevati, kako neusmiljene so lahko velike sile, ko verjamejo, da so v hudih težavah. Amerika in njeni zavezniki pa v upanju, da bodo Putinu zadali ponižujoč poraz in morda celo sprožili njegovo odstavitev, ponavljajo iste napake. Povečujejo pomoč Ukrajini, hkrati pa z gospodarskimi sankcijami močno kaznujejo Rusijo, kar Putin zdaj vidi kot korak, »podoben vojni napovedi«.*⁴⁰

---

40 *The Economist*, 11. 3. 2022, kot zgoraj.

7. Kako pretirano pesimistične pripovedi postanejo samouresničujoče se prerokbe

Zgodba o zlobni, neracionalni, imanentno ekspanzionistični Rusiji s paranoičnim voditeljem na čelu, ki ji nasprotujejo krepostne Združene države Amerike in Evropa, je nelogična in čudna konfabulacija, ki je v nasprotju s celo vrsto zaporednih dogodkov v zadnjih tridesetih letih – dogodkov, katerih pomen in smisel bi morala biti takoj očitna. Pravzaprav je ravno na prevladujočo pripoved Zahoda mogoče gledati kot na neke vrste paranojo.

Provokacije, ki jih ZDA in njihovi zavezniki usmerjajo proti Rusiji, so tako resne politične napake, da bi v primeru obratne situacije ameriški voditelji že zdavnaj tvegali jedrski spopad z Rusijo. To, da voditelji ZDA temu oporekajo, kot smo temu priče danes, je nevarno zanikanje realnosti. V nekaterih primerih to neupoštevanje stvarnosti zagotovo predstavlja namerno demagogijo. Toda pri nekaterih oblikovalcih politik je gotovo dobronamerno in se pojavlja iz preprostega razloga, da še naprej interpretirajo nova dejstva v kontekstu iste iztrošene pripovedi.

Svoj del odgovornosti nosijo tudi velike medijske hiše. Namesto da bi mediji svojim bralcem dogodke predstavljali v ustreznem kontekstu, so trobili v isti rog z vladno pripovedjo. Ne glede na njihove motive so prevladujoči mediji uporabljali, in še vedno uporabljajo, propagandni režim, ki zavaja javnost in na katerega Rusija ne more gledati drugače kot na žalitev nacionalnega značaja svojih ljudi. Skoraj enako počnejo tudi spletni novičarski portali. Kot je pokazal s Pulitzerjevo nagrado ovenčani novinar in zagovornik za svobodo govora Glenn Greenwald, trenutno tako v ZDA kot v Evropi na številnih družbenih ravneh dejansko prihaja do množične cenzure manjšinskih mnenj.⁴¹

Čeprav se je ob gledanju grozljivih podob, ki prihajajo iz Ukrajine, težko izogniti odporu in jezi, je podleganje slepim čustvom in sprejemanje prevladujoče zahodne pripovedi nevarna napaka. S tem krepimo najnevarnejše sile v Washingtonu, vključno z navezo birokratske moči in komercialnih intere-

---

41 »Western Dissent from US/NATO Policy on Ukraine is Small, Yet the Censorship Campaign is Extreme«, Glenn Greenwald, 13. 4. 2022; <https://greenwald.substack.com/p/western-dissent-from-usnato-policy?s=r>.

sov, ki jo je predsednik Dwight Eisenhower, vojaški general najvišjega čina, poimenoval vojaškoindustrijski kompleks in v svojem zadnjem televizijskem nagovoru v vlogi predsednika pred njim posvaril ameriško javnost. Takšna pripoved tudi krepi položaj najbolj rusofobnih in militarističnih evropskih voditeljev, pa tudi tistih, ki si najmanj upajo postaviti po robu zgrešeni ameriški politiki. Zamegljuje razum ameriških in evropskih državljanov ter vodi v džingoizem in vojno hujskaštvo.

Moj glavni cilj v tej knjigi je popraviti to lažno pripoved, in to iz zelo praktičnega razloga: ker lažne pripovedi vodijo v slabe rezultate. Pripovedi se neizogibno odražajo v vedenju; so tako opisne kot generativne. Ker delujejo kot modeli realnosti, služijo kot izhodišča za ukrepanje. Nato lahko skozi dinamiko akcije in reakcije, pritiska in odziva nanj, dejansko privedejo do rezultatov, ki naj bi bili po njihovem že prisotni. Na ta način lahko pripoved, ki je preveč pesimistična glede namer potencialnega nasprotnika – in jo sam imenujem »pripoved sumničnega« – potencira prav tiste grožnje, ki naj bi jih zmanjševala.

Ta opis je osnova za klasično dinamiko tekmovanja v oboroževanju, ki doseže vrhunec v kulminaciji konflikta in vojni. Ne predstavlja primera paradigme druge svetovne vojne, skupaj s pripadajočimi podobami neizprosnega ekspanzionizma in sprave na Zahodu, temveč paradigmo prve svetovne vojne, v kateri so Nemčija, Britanija, Zahodna Evropa, nazadnje pa tudi Amerika nevede zatavale v katastrofo. Toda danes lahko zaradi narave jedrskega orožja do katastrofe pride še prej in z bolj uničujočimi posledicami.

Tako kot v prvi svetovni vojni se vsaka izmed strani, v strahu pred najhujšim od drugega, prizadeva narediti neranljivo s pomočjo vojaške strategije, ki ima nujno tudi ofenzivni potencial – gre za dvorezen strateški meč, ki ga politični analitiki imenujejo »varnostna dilema«. Prav to je napovedal George Kennan v zvezi s širitvijo Nata, in glede tega se je njegovo mnenje izkazalo za pravilno. Ta širitev, ki so jo upravičevali z obrambo, je bila s strani Rusije razumljena kot ofenzivna grožnja in je privedla do dejanj, ki jih je Zahod posledično razumel kot ekspanzionistična. Leta 2014 je Richard Sakwa podal jedrnat povzetek situacije, ki jo je predvidel Kennan:

*Na koncu je bil obstoj Nata upravičevan s potrebo po naslavljanju varnostnih groženj, ki jih je povzročila njegova širitev. Države bivšega Varšavskega pakta in baltske države so se Natu pridružile zaradi krepitve lastne varnosti, a so prav s tem dejanjem povzročile varnostno dilemo za Rusijo, ki je ogrozila varnost vseh.*⁴²

In od te izjave Sakwe so se razmere le še poslabšale, v veliki meri tudi zato, ker so Združene države in njihovi zavezniki vzporedno izvedli tudi druge vojaške širitve izven Nata.

Ne glede na to, kakšne avtoritarne težnje ima morda Vladimir Putin, njegova dejanja niso bila že vnaprej določena. V trenutnem duhu časa se morda zdi heretično izreči očitno dejstvo, da je Putin, tako kot vsi ljudje, pod vplivom kombinacije notranjega – njegove psihologije, prepričanj in vrednot – ter zunanjega – dinamičnih zunanjih okoliščin, s katerimi se sooča. To je pač samoumevna resnica. Prav tako je samoumevno, da lahko ponavljajoča se izpostavljenost določenim vzorcem zunanjih dogodkov spremeni človekova notranja nagnjenja ali pa vsaj

selektivno okrepi nekatera nagnjenja na račun drugih, včasih nasprotnih nagnjenj.

Zahod je postopoma, z manjšimi in večjimi koraki, ignoriral razumne varnostne pomisleke Rusije, saj jih je imel za nepomembne, s čimer je še dodatno krepil rusko zaskrbljenost glede obkolitve in napada. Obenem so ZDA in njihove evropske zaveznice namigovala, da bi razumnega akterja pomirile trditve Zahoda o neškodljivih namenih: da so orožje, usposabljanja in vaje interoperabilnosti – ne glede na to, kako provokativne ali močne so bile ali kako blizu ruskim mejam so potekale – izključno obrambne narave in da se jih ni treba bati. V mnogih primerih so zahodni voditelji, predvsem tisti iz ZDA, aktivno omalovaževali Putina in ga včasih tudi neposredno žalili.

Z vsem tem je Zahod skušal pokazati, da si Putin izmišljuje strateške grožnje tam, kjer jih v resnici ni. Na takšnem prikazovanju situacije s strani Zahoda – ki predpostavlja neobstoj legitimnih ruskih varnostnih pomislekov skupaj z implicitnimi in eksplicitnimi obtoževanji o neracionalnosti – temelji večina trenutno prevladujočih pripovedi. Na njem

---

⁴² Richard Sakwa, *Frontline Ukraine*, kot zgoraj, str. 4.

temelji tudi ideološka usmeritev jastrebov do Rusije, ki imajo v Washingtonu tako pomembno vlogo. V osebnih odnosih bi imeli kombinacijo grozilnih ukrepov in obtožb o paranoičnosti za psihično manipuliranje. Je na področju mednarodne politike res tako zelo drugače?

V obdobjih vojne in vojaške ogroženosti se k avtoritarizmu nagibajo tudi voditelji svobodnih držav. Zaradi občutka velike nevarnosti se lahko trdneje oklenejo oblasti, tako da uvedejo hierarhičen nadzor in razširijo kategorije domačih dejanj in izjav, ki veljajo za izdajalske. Nič pretiranega ni reči, da so v tej knjigi opisane provokacije v glavi Putina drugih pripadnikov ruskega političnega in vojaškega razreda povzročile vse močnejši občutek napadenosti in izrednih razmer. Želim reči, da je treba razmisliti o tem, da dejanja Zahoda morda niso vplivala le na zunanjo politiko Rusije, temveč tudi na negativne vidike ruske notranje politike. Pravzaprav je George Kennan to napovedal že leta 1998. Širitev Nata bi po njegovih besedah »škodljivo vplivala na razvoj ruske demokracije«. ⁴³

---

43 *The New York Times*, intervju s Thomasom Friedmanom, 2. 5. 1998, kot zgoraj.

Politični akterji, tako posamezniki kot korporativni akterji, kot so birokracije in narodi, niso statične entitete. Človeške odločitve, ki jim pravimo »politike«, izhajajo iz spleta zavestnih namenov; nezavednih motivov; zgodovinskih nesreč; ter osebnih, človeških interakcij, vključno z odkritimi grožnjami, poniževanjem ter nespoštljivim delovanjem in govorjenjem, kot so bile besede iz ust predsednika Bidena. In prav mogoče je, da so dejanja ZDA in njihovih evropskih zaveznic imele – in imajo še vedno – večji vpliv na politiko Vladimirja Putina, vključno z njegovo notranjo politiko, kot si nekateri mislijo. ⁴⁴

---

44 Za zanimivo špekulativno razpravo o vlogi mehkih dejavnikov v mednarodnih odnosih, ki lahko zadeva Vladimirja Putina, gl. »Inside Putin's Head«, *Nonzero Newsletter*, 8. 3. 2022 (<https://nonzero.substack.com/p/inside-putins-head?s=r>) in s tem povezan intervju na podkastu, »Russia, Putin, and the Psychology of Status (Robert Wright & Steven Ward)«, *The Wright Show*, 24. 2022 (<https://podcasts.apple.com/us/podcast/russia-putin-and-the-psychology-of-status/id505824847?i=1000552544712>).

8. Hipotetična zgodovina – in zaključek

Kdo je odgovoren za humanitarno katastrofo v Ukrajini, za smrt tisočev Ukrajincev, tako civilistov kot vojakov, in za prisilno mobilizacijo ukrajinskih civilistov v vojsko? Kdo je odgovoren za uničevanje ukrajinskih domov in podjetij ter za begunsko krizo, ki smo ji sedaj priča poleg bližnjevzhodne? Kdo je odgovoren za smrt več tisoč mladih moških, ki služijo v ruski vojski, med katerimi jih je večina zagotovo prepričanih, tako kot njihovi ukrajinski kolegi, da se borijo za zaščito svojega naroda in svojih družin? Kdo je odgovoren za stalno škodo, ki jo vojna povzroča gospodarstvu in državljanom Evrope in ZDA? Kdo bo nosil odgovornost, če bo zaradi motenj v kmetijstvu prišlo do lakote v Afriki, celini, ki je močno odvisna od uvoza žita iz Ukrajine in Rusije? In končno, kdo bo odgovoren, če bo vojna v Ukrajini eskalirala v obojestranski jedrski napad in se nato spremenila v pravo jedrsko vojno?

V proksimalnem smislu je odgovor na vsa ta vprašanja preprost: kriv je Vladimir Putin. On je začel vojno in on, skupaj s svojimi vojaškimi strategi, usmerja njen potek. Ni mu bilo treba začeti vojne. To so

dejstva. Toda dejstva je treba interpretirati v luči drugih dejstev, vključno s tistimi, ki so že zdavnaj izginila z naslovnice ali pa na njih sploh nikoli niso bila. Ko naredimo to, postane jasno, da velik del odgovornosti za vojno leži na plečih oblikovalcev politik v Združenih državah Amerike in v Evropi.

Kako presojava relativno odgovornost Moskve, Washingtona in različnih evropskih prestolnic, je odvisno od tega, kakšno težo dajemo posameznim zgodovinskim dogodkom in dejanjem vpletenih posameznikov ter kakšen relativen poudarek dajemo proksimalni in distalni vzročnosti. Kljub temu pa si bom drznil izraziti mnenje, da ob upoštevanju vseh dejavnikov največji del odgovornosti nosi Zahod, zlasti pa ZDA. Ne poznam nobenega povsem zadovoljivega načina, na katerega bi lahko argumentiral to mnenje, saj ni nobene priznane metodologije za porazdeljevanje krivde med več akterjev, od katerih imajo vsi vsaj določeno mero možnosti vplivanja in določeno svobodo izbire. Toda prepričan sem, da si lahko pomagamo tako, da konstruiramo hipotetično zgodovino in se vprašamo: Kje bi bili danes, če bi ZDA ravnale drugače? Gre za igro hipotetičnih scenarijev, in njenih napovedi ni mogoče nikoli do-

kazati ali ovreči. Toda ta hipotetična zgodovina se dobro ujema z zgodovino zadnjih 30 let in je po mojem mnenju hkrati zgodovna in prepričljiva.

Če Združene države Amerike ne bi potisnile Nata na rusko mejo; če ne bi namestile sistemov za izstreljevanje raket, vključno z jedrskimi izstrelki, v Romunijo in če ne bi podobnih sistemov načrtovale tudi na Poljskem in morda še kje drugje; če ne bi leta 2014 pomagale zrušiti demokratično izvoljene ukrajinske vlade; če ne bi razveljavile pogodbe o protizračni obrambi in nato še pogodbe o jedrskih raketah srednjega dosega in če bi kasneje prisluhnille ruskim prizadevanjem za dogovor o obojestranskem moratoriju na uporabo; če ne bi izvajale vaj s pravimi raketami v Estoniji in pri tem vadile ciljanje tarč na ozemlju Rusije; če ne bi koordinirale obsežnih vojaških vaj usposabljanja blizu ruske meje, pri kateri je sodelovalo 32 držav; če ne bi prepletale ameriške vojske z ukrajinsko; itd., itd., itd. Če ZDA in njene zaveznice iz Nata vseh teh stvari ne bi storile, do vojne v Ukrajini verjetno ne bi prišlo. Mislim, da je to razumna trditev.

Pravzaprav bi rekel, da bi bile stvari danes zelo drugačne, že če ne bi prišlo do katerih koli dveh ali treh izmed številnih navedenih provokacij. Zgoraj sem že uporabil analogijo peščenega gradu, zgrajenega iz skodelic peska. Čeprav ni mogoče enostavno predvideti, koliko peska in v kakšni razporeditvi lahko prenese struktura, je jasno, da večja količina peska pomeni večje breme in da bo ob manj trdni postavitvi struktura postajala vse bolj nestabilna. Po mojem mnenju je Zahod kopičil skodelico za skodelico peska na strukturo, za katero bi lahko vsak razsoden in racionalen akter ugotovil, da se bo verjetno prej ali slej zrušila. Ena izmed takšnih zrušitev je vojna v Ukrajini, in nič ne kaže na to, da ne bodo sledile tudi druge katastrofe, ne glede na to, kako prepričani so vojni strategji v Združenih državah o tem, da lahko uničijo ruske vojaške zmogljivosti.

A tudi to še ni vse. Prav mogoče je, da je vlada ZDA s svojimi besedami in dejanji povzročila, da so ukrajinski voditelji in ukrajinsko ljudstvo zavzeli nepopustljiva stališča do Rusije. Namesto da bi podpisale in si prizadevale za dogovorjeno premirje med Kijevom in proruskimi avtonomisti v Donbasu, so ZDA v Ukrajini spodbujale močno nacionalistične

sile. V državo so množično pošiljale orožje, okrepile so vojaško integracijo in usposabljanja z ukrajinsko vojsko, niso se hotele odpovedati načrtom o vključitvi Ukrajine v Nato, ukrajinskim voditeljem in prebivalcem pa so morda tudi dajale vtis, da bi lahko šle v imenu Ukrajine v neposredno vojno z Rusijo.

Vse to je verjetno vplivalo na ukrajinskega predsednika Volodimirja Zelenskega, ki je na volitvah leta 2019, kjer je zagovarjal miroljuben pristop, zmagal z več kot 70-odstotno podporo prebivalstva. A na koncu mu svojih obljub ni uspelo izpolniti. Tudi ko je vojna že trkala na vrata, ni hotel sklepati kompromisov za ohranitev miru. 19. februarja, pet dni pred napadom Rusije, se je Volodimir Zelenski v Münchnu srečal z nemškim kanclerjem Olafom Scholzem. Po poročanju časnika *The Wall Street Journal* je Scholz ponudil svojo pomoč pri dosegu mirovnega sporazuma. Zelenskemu je rekel, da

bi se morala Ukrajina odpovedati svojim prizadevanjem za pridružitve Natu ter v okviru širšega evropskega varnostnega dogovora med Zahodom in Rusijo razglasiti nevtralnost. Dogovor bi podpisala gospod Putin in gospod Biden, ki bi skupaj

jamčila za varnost Ukrajine. Gospod Zelenski je rekel, da gospodu Putinu ni mogoče zaupati, da se bo držal takšnega sporazuma, in da se večina Ukrajincev želi pridružiti Natu. Zaradi njegovega odgovora so bili nemški uslužbenci zaskrbljeni, da se možnosti za mir zmanjšujejo.⁴⁵

V nedavnem intervjuju je Richard Sakwa izrazil mnenje, da bi lahko Zelenski dosegel mir z Rusijo zgolj s šestimi izgovorjenimi besedami: »Ukrajina se ne bo pridružila Natu.« Nadaljeval je: »Če je Putin blefiral [o odločilnem pomenu širitve Nata, op. p.], ga prisilite, da pokaže svoje karte. Namesto tega [...] smo dobili to katastrofalno vojno [...]. Ta pristop je bil lahkomiselna do usode nacije, predvsem pa do usode lastnega ljudstva.«⁴⁶

---

45 »Vladimir Putin's 20-Year March to War in Ukraine—and How the West Mishandled It«, *The Wall Street Journal*, posodobljeno 1. 4. 2022; <https://www.wsj.com/articles/vladimir-putins-20-year-march-to-war-in-ukraineand-how-the-west-mishandled-it-11648826461>.

46 Richard Sakwa, intervju, 21. 4. 2022; <https://www.youtube.com/watch?v=4PBVa4XJEFE>. Ustrezni odsek se začne na 16:35 in se nadaljuje do konca intervjuja.

Kako se je lahko zagovornik miru, ki je imel močan volilni mandat za izpogajanje konca konflikta v Donbasu, spremenil voditelja, ki je trmoglavo postavil na kocko mir? Menim, da bi Ukrajina brez vsiljevanja zgrešenih in nerealnih predstav o njej s strani Združenih držav že zdavnaj uspela doseči nekakšen *modus vivendi* z Rusijo in bi verjetno zavzela držo politične nevtralnosti – to pa bo zdaj morda lahko dosegla šele po tem, ko bo uničena polovica države in ko bo ubitih na tisoče ter razseljenih in obubožanih na milijone njenih državljanov – in še to samo, če bo imela srečo. V Evropi obstaja častivredna zgodovina nevtralnosti. Držo nevtralnosti do Sovjetske zveze sta zavzeli tako Avstrija kot Finska, in obe sta imeli od tega velike koristi. Čeprav se je politični režim v Moskvi spremenil, geostrateški razlogi za nevtralnost ostajajo enaki. Zakaj se to ni zgodilo z Ukrajino?

Kmalu po izvolitvi Volodimirja Zelenskega leta 2019 je Stephen F. Cohen v intervjuju dejal, da bo Zelenski potreboval aktivno podporo Združenih držav Amerike, da se upre pritisku – vključno z grožnjami zoper njegovo življenje – ki ga nanj vrši ukrajinska skrajna desnica. Brez te podpore, je

napovedal Cohen, Volodimir Zelenski ne bo mogel zasledovati miru:

Novi predsednik Ukrajine, Zelenski, je kandidiral kot zagovornik miru [...] Dobil je izjemno močan mandat za vzpostavitev miru. To torej pomeni, da se mora pogajati z Vladimirjem Putinom [...] Toda njegova pripravljenost – in to je tisto, kar je pomembno in o čemer mediji tukaj [v ZDA, op. p.] premalo poročajo – njegova pripravljenost, da bi se soočil neposredno s Putinom [...] dejansko zahteva precejšen pogum [s strani] Zelenskega, kajti v Ukrajini določene skupine temu nasprotujejo, in ti ljudje so oboroženi. Nekateri pravijo, da so fašisti, vsekakor pa so ultranacionalisti, in izjavili so, da bodo Zelenskega odstranili in ubili, če se bo še naprej v istem slogu pogajal s Putinom [...]. Zelenski ne more nadaljevati [...] če nima ameriške podpore. Morda to ne bo dovolj, a če Bela hiša ne bo spodbujala takšne diplomacije, nima Zelenski nobene možnosti ...⁴⁷

---

⁴⁷ Stephen F. Cohen, intervju, 13. 11. 2019; <https://thegrayzone.com/2019/11/13/ukrainegate-impeachment-saga-wor-sens-us-russia-cold-war> (na 02:00).

Kolikor mi je znano, Zelenski ni nikoli prejel nikakršne večje ameriške podpore za uresničevanje svoje mirovne agende. Namesto tega so ga stalno obiskovali vodilni ameriški politiki in uradniki State Departmenta, ki so vsi zagovarjali teoretično načelo absolutne ukrajinske svobode, opredeljene kot »pravica« do pridružitve Natu in vzpostavitve vojaškega oporišča ZDA na meji z Rusijo. Na koncu je bila ta »svoboda« hujša od praznih upanj. Koristila je sicer ciljem ZDA – ali, natančneje, interesom določenih ameriških političnih, vojaških in finančnih frakcij – a je uničila Ukrajino.

Celo iz zamegljene ameriške perspektive je bil celoten načrt Zahoda nevarna igra blefiranja, ki so jo uprizarjali iz težko dojemljivih razlogov. Ukrajina v nobenem pogledu ni ključen varnostni interes za ZDA. Pravzaprav je Ukrajina skoraj povsem nepomembna. Iz ameriškega zornega kota – in to govorim z vsem spoštovanjem do ukrajinskega ljudstva – je Ukrajina irelevantna. Za državljane ZDA Ukrajina ni nič pomembnejša od katere koli izmed drugih petdesetih držav, ki jih večina Američanov, iz povsem razumljivih razlogov, ne bi uspela najti na zemljevidu brez precej dolgega slepega iskanja.

Tako da, ja, Ukrajina je za Ameriko nepomembna. In če bi voditelji ZDA in zveze Nato to očitno dejstvo sprejeli, do vsega tega ne bi prišlo.

V nasprotju s tem pa je za Rusijo – ki si s to državo deli skoraj 2.000 kilometrov meje in ki je v zgodovini doživela že tri velike kopenske invazije z zahoda, med katerimi je zadnja, med drugo svetovno vojno, povzročila smrt približno 13 odstotkov celotnega ruskega prebivalstva – Ukrajina najpomembnejša med vsemi ključnimi interesi.

Washingtonu bi moralo biti že od vsega začetka jasno, da Rusija v s strani Zahoda oboroženi, izurjeni in vojaško integrirani Ukrajini vidi eksistencialno grožnjo. Kdo pri zdravi pameti pa bi dejansko lahko mislil, da bo namestitev zahodnega arzenala na rusko mejo povečala ameriško varnost? In če je ostajal še kakršen koli dvom, bi moral ta izginiti leta 2008, ko je ameriški veleposlanik v Rusiji, William Burns, ki danes vodi obveščevalno agencijo Cia pod Bidenovo vlado, v Washington poslal telegram, da je Ukrajina za Rusijo najbolj neprekoračljiva med vsemi mejami, ki se jih ne sme prekoračiti. Razlogi za to

so zelo očitni. Vendar pa se zdi, da je za številne v ministrstvih za zunanje zadeve in obrambo ZDA, v Natu in v medijih, pa tudi za sedanjega ameriškega predsednika, ta očitna resničnost precej neočitna.

Kje so torej pri vsem skupaj državljani Združenih držav Amerike in njihovih evropskih zaveznic?

Odkrito povedano, so – *smo* – v zelo slabem položaju. V položaju, ki ni zgolj izjemno nevaren, saj celotnemu svetu grozi jedrska vojna, temveč je tudi položaj, v katerem smo lahko pristali samo zaradi skoraj nepredstavljenih neumnosti in slepote vlad ZDA ter ustrežljivosti in strahopetnosti evropskih voditeljev. V nedavnem intervjuju so Gilberta Doctorowa vprašali, kaj je po njegovem mnenju pri tej vojni najpomembnejše za ameriške državljane. Odgovoril je: »Vaša življenja so v nevarnosti.« Nato je nadaljeval:

Gospod Putin je že javno povedal, da si ne more predstavljati sveta brez Rusije. In če je ameriški namen uničiti Rusijo, potem bo ta ameriški namen pomenil samouničenje ... [Amerika] se sooča z eksistencialno grožnjo, ki jo je ustvarila sama.

In način odprave te grožnje je tako očiten, da ne bi mogel biti bolj: sklenitev dogovora z gospodom Putinom ...⁴⁸

Oblikovalci politik v Washingtonu in v evropskih prestolnicah – skupaj z ugrabljenimi, pohlevnimi mediji, ki nekritično širijo njihove nesmisle – so zdaj do pasu zakopani v sod židkega blata. Težko si je predstavljati, kako bodo zdaj tisti, ki so bili dovolj nespametni, da so stopili v ta sod, našli dovolj modrosti, da se bodo iz njega rešili, preden ga prevrnejo in s sabo potegnejo še vse ostale.

---

48 Gilbert Doctorow, intervju, 28. 2. 2022; <https://www.youtube.com/watch?v=1c0yYxVIuy0> (na 39:40).

Pred evropskimi parlamenti
so izobešene
ukrajinske zastave.
»Evropeizacija« Ukrajine
se vse bolj preveša v
»ukrajinizacijo« Evrope.
Če bo Zahod
vztrajal pri prizadevanjih
za nadaljevanje vojne v Ukrajini,
lahko v Ukrajini vidimo
podobo naše prihodnosti.

Ključno vprašanje je: ali je pripoved Zahoda o ukrajinski vojni pravilna? Če je napačna, Zahod utemeljuje eksistencialne odločitve na lažnih predpostavkah. V tem primeru kompromis ni mogoč, dejanja Zahoda pa bodo še poglobila krizo in lahko privedejo do jedrske vojne.

Pripoved Zahoda je napačna. V ključnih vidikih je nasprotje resnice. Dejanski razlogi za vojno ne ležijo v Putinovem nebrzdanem ekspanzionizmu, tudi ne v paranoidnih zablodah načrtovalcev vojne v Kremlju, temveč v tridesetletni zgodovini zahodnih provokacij, usmerjenih proti Rusiji, ki so se pričele med razpadom Sovjetske zveze in se nadaljevale do začetka vojne. Te provokacije so postavile Rusijo v nevzdržen položaj, v katerem se je Putinu in njegovemu vojaškemu štabu zdela vojna edina možna rešitev.

Založba ZRC

Pamflet!

8

3 EUR

